

Stenografični zapisnik

tretje seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 21. januarija 1898.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavlar Oton Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia in Franc Višnikar. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika II. deželnozbornske seje dné 18. januarija 1898.
2. Naznanila deželno-zbornskega predsedstva.
3. Priloga 37. Vladna predloga z načrtom deželnega zakona, s katerim se določuje, da je osebni dohodninski davek, ki je bil uveden po državnem zakonu z dné 25. oktobra 1896. l., drž. zak. št. 220, oproščen od vseh pristojnosti deželnega zakonodajstva podvrženih doklad, in v kolikor da so dvorni, državni, deželni in javni zakladni uradniki, kakor tudi dušni pastirji oproščeni od doklad k plačarini.
4. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora gledé dovoljenja 4% naklade na najemščino od stanovališč v mestni občini Novomesto.
5. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora v zadevi ustanovitve deželnega skladišča v Ljubljani.
6. Priloga 40. Poročilo deželnega odbora gledé združitve vasi Hrib s trgov Vrhniko.
7. Priloga 41. Poročilo deželnega odbora o nasvetu, zadevajočem ustanovljenje in vzdrževanje meščanskih šol na Kranjskem.
8. Priloga 42. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve občinske ceste Mala Slivica - Dvorska vas - Podplane v cestnem okraju Velike Lašče med okrajne ceste
9. Ustno poročilo finančnega odseka gledé dovoljitve priklad za cestne namene (k prilogi 22.)

Stenographischer Bericht

der dritten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 21. Jänner 1898.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirks-Commissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia und Franz Visnikar. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der II. Landtags-Sitzung vom 18. Jänner 1898.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 37. Regierungsvorlage mit dem Entwurfe eines Landesgesetzes, betreffend die Freilassung der mit dem Reichsgesetze vom 25. October 1896, R. G. Bl. Nr. 220, eingeführten Personaleinkommensteuer von allen der Competenz der Landesgesetzgebung unterliegenden Zuschlägen und die Befreiung der Hof-, Staats-, Landes- und öffentlichen Fondsbeamten, sowie der Seelforger von Zuschlägen zur Besoldungssteuer.
4. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung einer 4% Umlage von den Mietzinserträgnissen in der Stadtgemeinde Rudolfswert.
5. Beilage 39. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Errichtung eines landschaftlichen Lagerhauses in Laibach.
6. Beilage 40. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einverleibung der Ortschaft Hrib zum Markte Oberlaibach.
7. Beilage 41. Bericht des Landesauschusses über den Antrag, betreffend die Gründung und Erhaltung von Bürgerschulen in Krain.
8. Beilage 42. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der Gemeindefraße Klein-Slivica-Höflern-Podplane im Straßbezirke Großlajsch in die Kategorie der Bezirksstraßen.
9. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses, betreffend die Genehmigung von Umlagen für Straßenzwecke (zur Beilage 22.)

10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za leto 1896. (k prilogi 23.)
11. Ustno poročilo finančnega odseka o računskih sklepih bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdenškega zaklada za l. 1896. (k prilogi 15.)
12. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunih bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdenškega zaklada za leto 1898. (k prilogi 20.)
13. Ustno poročilo upravnega odseka v zadevi razdružitve selske občine Velika Dolina v samostojni občini Velika Dolina in Čatež (k prilogi 19.)
14. Ustno poročilo upravnega odseka v zadevi razdružitve selske občine Bled v samostojni občini Bled in Ribno (k prilogi 9.) in o dotičnih prošnjah.
15. Ustno poročilo upravnega odseka o enketi, katera se je vršila na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu 22. in 23. aprila 1897. leta (k prilogi 16.)
16. Ustna poročila odseka za letno poročilo o letnem poročilu, in sicer:
  - a) Splošno poročilo o letošnjem letnem poročilu deželnega odbora in o številkah I. in II. posebe;
  - b) o § 1.;
  - c) o § 4.;
  - d) o § 7. B.;
  - e) o § 8. C.;
  - f) o § 9.;
  - g) o § 10.

Začetek seje ob 10 uri 15. minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika II. deželno-zborske seje dné 18. januarija 1898.**1. Lesung des Protokollles der II. Landtagsitzung vom 18. Jänner 1898.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik II. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der II. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Došle so sledeče peticije:

Die Direction der k. k. Lehrer- und Lehrerinnenbildungsanstalt in Laibach bittet um einen Beitrag zur Unterstützung der Zöglinge.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Jak August, Diurnist in Ruhe, bittet um eine Unterstützung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Das Präsidium des krainisch-küstenländischen Forstvereines in Laibach bittet um Subvention für Vereinszwecke.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Jalen Franciška, soproga bivšega sekcijskega sluga v deželni bolnici, prosi za dovolitev odpravnine.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Županstvo občine Preser prosi za uvrstitev občinske ceste Preser — Gorenja Brezovica — Rakitna med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Rectorat der k. k. technischen Hochschule in Graz bittet um Subvention pro 1898 für die Freitischstiftung. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Die Leitung des Vereines zur Unterstützung dürftiger Schüler an der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach bittet um einen Unterstützungsbeitrag.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec baron Rechbach izroči prošnjo:

Deutscher Theaterverein in Laibach bittet um Subvention für die Theaterfaison 1898/99.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Božič izroča sledeči prošnji: Podobčina Stranje prosi za izločitev iz občine Hrenovice ter ustanovitev samostojne občine.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Podobčini Razdrto — Ubelsko prosita za izločitev iz občine Hrenovice ter ustanovitev samostojne občine.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Dr. Žitnik izroča prošnjo občine Ajdovec in Dvor za zgradbo nove okrajne ceste od deželne ceste pri Dvoru skozi Mačkovec Podlipo do okrajne ceste v Vrbovcu.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Preidemo na dnevni red. Točka:

3. Priloga 37. Vladna predloga z načrtom deželnega zakona, s katerim se določuje, da je osebni dohodninski davek, ki je bil uveden po državnem zakonu z dné 25. oktobra 1896. l., drž. zak. št. 220. oproščen od vseh pristojnosti deželnega zakonodajstva podvrženih doklad, in v kolikor da so dvorni, državni, deželni in javni zakladni uradniki, kakor tudi dušni pastirji oproščeni od doklad k plačarini.

3. Beilage 37. Regierungsvorlage mit dem Entwurfe eines Landesgesetzes, betreffend die Freilassung der mit dem Reichsgesetze vom 25. October 1896, N. G. B. Nr. 220, eingeführten Personaleinkommensteuer von allen der Competenz der Landesgesetzgebung unterliegenden Zuschlägen und die Befreiung der Hof-, Staats-, Landes- und öffentlichen Fondsbeamten, sowie der Seelsorger von Zuschlägen zur Befoldungssteuer.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 38. **Poročilo deželnega odbora gledé dovoljenja 4 % naklade na najemščino od stanovališč v mestni občini Novomesto.**

4. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung einer 4 % Umlage von den Mietzuserträgen in der Stadtgemeinde Rudolfswert.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 39. **Poročilo deželnega odbora v zadevi ustanovitve deželnega skladišča v Ljubljani.**

5. Beilage 39. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Errichtung eines landchaftlichen Lagerhauses in Laibach.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 40. **Poročilo deželnega odbora gledé združitve vasi Hrib s trgom Vrhniko.**

6. Beilage 40. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einverleibung der Ortschaft Hrib zum Markte Oberlaibach.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 41. **Poročilo deželnega odbora o nasvetu, zadevajočem ustanovljenju in vzdrževanju meščanskih šol na Kranjskem.**

7. Beilage 41. Bericht des Landesauschusses über den Antrag, betreffend die Gründung und Erhaltung von Bürgerschulen in Krain.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

8. Priloga 42. **Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve občinske ceste Mala Slivica-Dvorska vas-Podplane v cestnem okraju Velike Lašče med okrajne ceste.**

8. Beilage 42. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der Gemeindestraße Klein-Slivitz-Höflern-Podplane im Straßenbezirke Großlaibitz in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

9. **Ustno poročilo finančnega odseka gledé dovolitve priklad za cestne namene (k prilogi 22.)**

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Genehmigung von Umlagen für Straßenzwecke (zur Beilage 22.)

K tej točki naznanjam, da je načelnik upravnega odseka mene obvestil, da pride to poročilo šele pozneje na vrsto, ko se bo vršil zakon, ki je v prilogi 37. bil izročen visoki zbornici.

Torej se točka 9. odstavi z današnjega dnevnega reda in pride sedaj na vrsto točka:

10. **Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za leto 1896. (k prilogi 23.)**

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss der Landes- Wein-, Obst- und Ackerbauerschule in Stauden für das Jahr 1896 (zur Beilage 23.)

Berichterstatter Ritter von Langer:

Der Rechnungsabschluss der Landes- Wein-, Obst- und Ackerbauerschule in Stauden für das Jahr 1896 hat folgendes Ergebnis:

Der Rechnungsabschluss schließt mit einer Bedeckung im Conto „Schule“ von . . . . . fl. 6704-78¹/₂
mit einem Erfordernisse von . . . . . „ 6811-47¹/₂
somit mit einem Mehrererfordernisse . . . . . „ 106-69.

Was die Wirtschaft betrifft, so ist die Bedeckung . . . . . fl. 7090-53¹/₂
das Erfordernis . . . . . „ 7133-86¹/₂
somit das Mehrererfordernis . . . . . „ 43-33.

Das Gesamtmehrerfordernis aus beiden Conten ergibt 150 fl. 2 fr.

Bei der Zusammenstellung des Rechnungsabchlusses ist gegenüber den anderen Jahren eine Abweichung in einer Richtung vorgenommen worden, und zwar darin, daß der Conto „Schulküche“ überhaupt nicht besonders ausgeführt worden ist, sondern in den einzelnen Ausgab- und Eingabsposten der beiden andern Conti „Schule“ und „Wirtschaft“ enthalten ist. Meiner Ansicht nach wäre es jedoch, nachdem der Conto „Schulküche“ ein besonderer Conto ist, viel richtiger, wenn dieser Conto ebenso separat geführt würde, wie die Conti „Schule“ und „Wirtschaft“.

Es handelt sich ja doch darum, dass ersichtlich gemacht werde, welche Geldumsätze bei jedem einzelnen Conto stattfinden, was eben beim Schulkücheconto nicht der Fall ist; man erfährt nur, dass er einen Abgang von 200 fl. gehabt hat, welcher aus dem Vermögen, und zwar aus den in der Sparcassa angelegten Kapitalien, die allerdings aus einem seinerzeitigen Ueberschusse der Schulküche entstanden sind, gedeckt worden ist.

Dagegen wird eine Post mitgeführt, welche das ganze Bild des Rechnungsabschlusses etwas verändert und unklar macht, das ist die Post per 2400 fl. für Wiesenbewässerung, wovon heuer zum erstenmale 37 fl. 21 kr. für die Kosten des wasserrechtlichen Verfahrens ausgegeben worden sind.

Im Uebrigen ist zu bemerken, dass die einzelnen Zweige der Wirtschaft in diesem Rechnungsabschlusse, sowohl in den Ausgaben als Einnahmen, besonders angeführt sind, so dass dem Wunsche des Landtages Rechnung getragen erscheint, da aus jedem einzelnen Conto auch ersichtlich ist, was die einzelnen Zweige tragen oder kosten.

Uebergehend auf das Conto „Schule“ haben wir eine Einnahme von . . . . . fl. 6667 57 1/2
dagegen einen Voranschlag von . . . . . „ 6768—
es ist somit um 100 fl. weniger e gekommen, als in dem Voranschlage erwartet wurde.

Nun ist aber anderseits unter Kapitel I. § c eine Mehreinnahme von 229 fl. 57 kr. angeführt, welche aus einem Zuschusse des Landesfondes herrührt, also nicht als eine Mehreinnahme angesehen werden kann. Von unserem Standpunkte müssen wir vielmehr sagen, dass es sich um eine Mehrausgabe handelt, welche der Landesfond über das Präliminare zugeschossen hat. Daraus ergibt sich, dass die eigentliche Mehrausgabe der Schule gegenüber dem Präliminare 559 fl. 57 kr. ausmacht.

Die Schule schließt also mit einer Mehrausgabe von 559 fl. 57 kr.

Die ordentlichen Einnahmen der Wirtschaft belaufen sich auf . . . . . fl. 6594-09 1/2
präliminiert waren . . . . . „ 5000—
es ist somit aus der Wirtschaft um . . . . . „ 1594-09 1/2
mehr eingeflossen, als präliminiert worden war.

Dabei ist die Hauptpost der Einnahme aus dem Weinbaue 3442 fl. 41 kr. Welche Fehlung stattgefunden hat, ist auf Seite 3 ersichtlich, wonach im Ganzen 168-44 hl gefehlt und 92-191 Neben im Werthe von 684 fl. producirt wurden.

Bei Durchsicht der weiteren Einnahmen der Wirtschaft ergibt sich eine Mindereinnahme gegenüber dem präliminierten Betrage aus dem Landesfonde, und zwar unter Titel 3. Der Landesfond hat nämlich nach dem Voranschlage für das Jahr 1896 einen Zuschuss von 915 fl. zu geben gehabt; von diesem Zuschusse ist jedoch nur der Betrag von 476 fl. 78 kr. verbraucht werden, so dass gegenüber dem Präliminare eine Mindereinnahme von 438 fl. 22 kr. resultiert, was aber anderseits wieder eine sehr günstige Mindereinnahme ist, indem sie von unserem Standpunkte als Ersparnis angesehen werden muss. Wenn man also von jener Post per 2400 fl., die ich schon anfangs als mitlaufend erwähnt habe, wovon 37 fl. ausgegeben worden sind, abzieht, so resultiert eine Einnahme von 7090 fl. 53 1/2 kr., somit gegenüber dem Präliminare

eine Mehreinnahme von 1125 fl. 53 1/2 kr., welcher man aber auch das Ersparnis von 438 fl. 22 kr. hiezu rechnen muss, so dass sich eine Mehreinnahme von 1563 fl. 75 1/2 kr. ergibt. Zieht man nun von dieser Mehreinnahme der Wirtschaft die Mindereinnahme des Conto „Schule“ per 559 fl. 57 kr. ab, so ergibt sich eine Gesamtmehreinnahme aus diesen beiden Conten von 1004 fl. 18 kr. gegenüber dem Präliminare.

Was nun die Ausgaben betrifft und zwar vorerst die Ausgaben des Conto „Schule“, so bleiben dieselben der Hauptsache nach stabil und mit dem Voranschlage übereinstimmend. Hierher gehören die Gehalte, bei denen keine Veränderung stattgefunden hat bis auf eine Renumeration von 50 fl., welche für den dritten Lehrer pro 1896 bewilligt worden sind, weil er einige Ueberstunden hatte.

Was die weiteren Ausgaben in diesem Conto betrifft, so entsprechen dieselben in den meisten Theilen dem Präliminare und sind nur in einigen kleinen Summen überschritten worden. Anderseits ist wieder eine Minderausgabe vorhanden. Die höchste Ueberschreitung findet statt bei der Post „Zimmereinrichtung“, wofür 200 fl. präliminiert, aber 480 fl. 49 kr. ausgegeben worden sind, und ferner bei der Post „Beheizung, Beleuchtung und Reinigung der Schullocalitäten“, für welche 250 fl. präliminiert waren, aber 280 fl. 43 1/2 kr. ausgegeben worden sind. Bei der ersten Post beträgt also die Ueberschreitung 280 fl. 49 kr., bei der letzteren 30 fl. 43 1/2 kr. Diese Ueberschreitungen finden jedoch ihre Begründung in dem Umstande, dass die Schüleranzahl eine größere geworden ist, und daher neue Zimmereinrichtung gekauft werden musste; in demselben Maße ist auch der Aufwand für Beheizung, Beleuchtung und Reinigung gewachsen. Diese Ueberschreitungen erscheinen also gerechtfertigt.

Die Ausgaben der Schule, und zwar die ordentlichen, belaufen sich auf 6539 fl. 56 1/2 kr., übersteigen somit das Präliminare um 21 fl. 56 1/2 kr.

Die außerordentlichen Ausgaben, und zwar für Adaptierungen an den Gebäuden — es sind Reparaturen innerhalb des Schlosses vorgenommen worden, welche sehr nothwendig waren — betragen 234 fl. 70 kr., und erscheint hier gegenüber dem Präliminare eine Minderausgabe von 15 fl. 30 kr.

Die Gesamtausgaben der Schule belaufen sich auf 6774 fl. 26 1/2 kr., überschreiten daher das Präliminare um 6 fl. 26 1/2 kr., was natürlich nicht nennenswert ist.

Die Ausgaben der Schule sind, was Löhnungen betrifft, vollkommen die gleichen geblieben, nur wurde im vorigen Jahre vom hohen Landtage beschlossen, dass das Holz für die Beheizung nicht in natura geliefert, sondern reluiert werde, und wurden dafür beim Schaffner 20 fl. eingestellt. Im Titel 1 § d erscheint aber bloß eine Ausgabe von 13 fl. 34 kr., da die 20 fl. noch nicht ganz ausgegeben wurden.

Was die einzelnen Posten der Ausgaben im Kapitel „Wirtschaft“ betrifft, so finden wir unter den Regieausgaben Weinbau, Ackerbau, Gartenbau, Obstbau, Viehzucht und Forstcultuur separat ausgeführt. Bezüglich der Viehzucht finden wir eine Ausgabe mit 552 fl. 46 1/2 kr., welche daraus resultiert, dass, da im Ganzen 8 Stück Vieh verkauft, anderseits wieder 8 Stück Vieh neue gekauft

werden mußte. Die Einnahme aus der Post „Viehucht“ ist eine sehr bedeutende, nämlich 1761 fl., dabei aber die Summe zum Wiederankauf von Vieh nicht abgerechnet erscheint.

Was die Post g des Titel 2 per 844 fl. 3 kr. betrifft, so ist darin auch ein Theil der Einnahmen und Ausgaben, mit einem Worte, ein Theil der Berechnung aus der Schulküche enthalten, in dem die Arbeiter sammt Kost berechnet erscheinen. Es ist, wie gesagt, das Conto „Schulküche“ auf Conto Schule und Wirtschaft aufgetheilt worden, so daß man jetzt die Theile jenes Conto schwer herausfinden kann.

Die Gesamtausgaben der Wirtschaft betragen 7133 fl. 86 $\frac{1}{2}$ fr., und präliminirt waren 5965 fl.; es wurde daher mehr ausgegeben um 1168 fl. 86 $\frac{1}{2}$ fr.

Die Einnahmen betragen 7090 fl., präliminirt waren 5965 fl., daher betragen die Mehreinnahmen, wie ich früher erwähnt habe, 1563 fl. 75 fr. schließen daher mit einem Reste von 394 fl.

Den Schulausgaben steht, wie ich früher dargethan habe, eine Mindereinnahme von 553 fl. gegenüber

Es erscheint somit die totale wirtschaftliche Einnahme aus Schule und Wirtschaft mit . . . fl. 13.795·32 und das Erfordernis mit . . . „ 13.945·34 daher das Gesamtterfordernis mehr um „ 150 02

Es ist somit, und darauf kommt es hauptsächlich an, mit dem Präliminare des Jahres 1896 ausgekommen worden bis auf die Summe von 150 fl., welche eben keine bedeutende ist.

Ich stelle daher im Namen des Finanzausschusses folgenden Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Rechnungsabschluss der Landes- Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden für das Jahr 1896 mit einer Gesamtbedeckung von . . . fl. 13.795·32 einem Gesamtterfordernisse von . . . „ 13.945·34 somit einem Mehrerfordernisse von . . . fl. 150·02 und einem Vermögenstande von . . . „ 17.691·86 wird genehmigt.“

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo nasvetu finančnega odseka gledé računskega sklepa Grmske šole, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o računskih sklepih bolničnega, blazničnega, porodišničnega in najdenišničnega zaklada za l. 1896. (k prilogi 15).

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Rechnungsabschlüsse des Kranken-, Irren-, Gebärdhaus- und Findelhofes für das Jahr 1896 (zur Beilage 15).

Poročevalec Grasselli:

Visoki zbor!

Poročilo, s katerim je deželni odbor predložil računске zaključke bolničnega, blazničnega, porodišničnega in najdenišničnega zaklada in imovinske razkaze teh zakladov za 1896. leto, je tako jasno in nadrobno sestavljeno, da bi mi ne preostajalo nič drugega, kakor ponavljati to poročilo, če bi hotel spuščati se v vse podrobnosti omenjenih računskih sklepov. To bi bilo pa pač nepotrebno in zato se bodem omejil na glavne stvari, katere je vpoštovati.

Kakor prejšnja leta, tako nas uče tudi letos računski sklepi v prilogi 15., da troški za deželne dobrodelne zavode rastejo od leta do leta. L. 1896. je doplačal deželni zaklad za deželne dobrodelne zavode 161.635 gld. 31 kr., namreč

pri bolničnem zakladu . . .	79.159 gld.	66	kr.
pri blagajničnem . . .	70.342	„	43 $\frac{1}{2}$ „
pri porodišničnem . . .	8.820	„	06 „
pri najdenišničnem . . .	3.313	„	15 $\frac{1}{2}$ „

vsega torej . 161.635 gld. 31 kr.

Leta 1895. je to doplačilo znašalo 138.429 gld. 82 kr. Torej je l. 1896. potrebščina poskočila za 23.205 gld. 49 kr. Proračunjen je bil deželnega zaklada prispevek na 146.860 gld., tedaj je proračun prekoračen za 14.775 gld. 31 kr. De facto se je proračun prekoračil za 14.894 gld. 15 $\frac{1}{2}$ kr., in sicer pri bolničnem zakladu za 10.739 gld. 66 kr., pri blazničnem zakladu za 3352 gld. 43 $\frac{1}{2}$ kr. in pri porodišničnem zakladu za 802 gld. 6 kr., dočim je pri najdenišničnem zakladu zaostala potrebščina za proračunom za 118 gld. 84 kr., vsled česar znaša efektivno prekoračenje pri vseh štirih zakladih skupaj imenovani znesek 14.775 gld. 31 kr.

Vzroki tega prekoračenja in zvišanih troškov sploh so točno navedeni v deželnega odbora poročilu. Znatno je vplivala na to prekoračenje in to v resnici občutno zvišanje potrebščine kurjava, ali natančno rečeno, dobava kuriva. Za kurjavo in razsvetljava v bolnici je bilo potrošenih 13.965 gld. 9 kr., proračunjenih pa 8600 gld.; torej je bila ta točka prekoračena za 5365 gld. 9 kr. Gledé kurjave in osvetljave se je o tej priliki in istotako pri proračunih dotičnih zakladov v finančnem odseku razpravljalo obširno in nadrobno, ker se je žalibog moralo konstatovati, da se tisto upanje, katero je deželni zastop gojil, češ, da se bodo troški za kurjavo in osvetljava sčasom zmanjšali, žalibog ni obistinilo, nego nasprotno, — od leta do leta zahteva kurjava in osvetljava večji trošek. V finančnem odseku je bilo tudi že dogovorjeno, da bo treba v tem oziru visokemu deželnemu zboru priporočati neko resolucijo, finančni odsek pa je to resolucijo opustil in jo umaknil zato, ker je deželni odbor oznanil, da bo

o tem v resnici perečem vprašanju deželnemu zboru posebej poročal, pri kateri priliki bo mogoče naddrobno govoriti o tej stvari. Zaradi tega se tudi niti pri računskih sklepih, niti proračunih teh zakladov danes ne spuščam v to zadevo, ker bo slavni zastop imel priliko, baviti se ž njo posebej.

V drugi vrsti pride v poštev višja potrebščina bolnice za režijo in hrano bolnikov, za kateri namen se je izplačalo iz bolničnega zaklada 70.382 gld. 94 kr., proračunjenih pa je bilo le 59.693 gld., tako, da je ta točka prekoračena za 10.689 gld. 94 kr. Pripomniti je pa tukaj, da številka 70.382 gld. 94 kr. ne predstavlja dejanskega troška za režijo in hrano v bolnici leta 1896., ker toliko znaša ta potrebščina vsled prejšnje pogodbe z redom usmiljenih sestrá, mestu katere je pa dné 1. novembra l. 1895. stopila v veljavo nova pogodba. V novi pogodbi je odškodnina za režijo in hrano znižana in sicer znižana za 2 kr. na dan in bolnika ter znaša sedaj 12 kr., dočim je prej znašala 14 kr.

Knjigovodstvo je preračunilo, da gre vsled tega deželi za dobo od 1. novembra leta 1895. do 1. novembra l. 1896. povračilo nad 5000 gld., katera diferenca se je vlansko leto odtezala redu pri mesečnih računih in je sedaj že poravnana. Od dné 1. novembra l. 1896. naprej polaga pa red usmiljenih sestrá mesečne račune že na podstavi določil nove pogodbe. V resnici je torej prekoračenje l. 1896. za režijo in hrano v bolnici za približno 4000 gld. manje. Sicer pa finančni odsek to in vsa druga prekoračenja smatra za opravičena in priporoča, da se odobré.

Končno je še pripomniti, da leta 1896. znaša imovina najdenišničnega zaklada, kakor prejšnja leta, 7100 gld., imovina ostalih treh zakladov pa se je to leto pomnožila in sicer ona bolničnega zaklada za 24.602 gld. 79 kr., blazničnega za 53 gld. 1½ kr. in porodišničnega za 705 gld. 44 kr.

Finančni odsek predlaga:

„Visoki deželni zbor skleni:

A. Odobré se:

1. Računski sklep bolničnega zaklada za 1896. leto z rednim troškom	gld. 113.467·68½
in rednim prihodkom	„ 34.308·02½
torej nedostatkom	gld. 79·159·66
proračun presežajočim za	„ 10.739·66

2. Računski sklep blazničnega zaklada za 1896. leto z rednim in izrednim troškom	gld. 82.052·09½
z rednim prihodkom	„ 10.971·51
izrednim prihodkom	„ 738·15
torej s skupnim prihodkom	gld. 11.709·66
po tem takem z nedostatkom	„ 70.342·43½
proračun presežajočim za	„ 3.352·43½

3. Računski sklep porodišničnega zaklada za 1896. leto z rednim troškom	gld. 9·699·65
in prihodkom	„ 879·59
torej nedostatkom	gld. 8·320·06
proračun presežajočim za	„ 802·06

4. Računski sklep najdenišničnega zaklada za 1896. leto z rednim troškom	gld. 3.666·36
prihodkom	„ 353·20½
torej nedostatkom	gld. 3.313·15½

(za proračunom zaostalim za gld. 118·84).

B. Na znanje se vzemó imovinski razkazi, iz katerih je razvidno, da znaša konci 1896. l. imovina bolničnega zaklada . . . . . gld. 409.338·75
blazničnega zaklada . . . . . „ 125.778·88
porodišničnega zaklada . . . . . „ 6.163·66
najdenišničnega zaklada . . . . . „ 7.100—

Prosim gospoda deželnega glavarja, da otvori debato.

Pripominjam še prej, da so na 3. strani poročila deželnega odbora (priloga 15.) pri blazničnem zakladu navedene nekatere nepravilne številke, katere je popraviti v smislu mojega poročila. Namreč napačno je vstavljena potrebščina, potemtakem je napačno tamkaj izračunjen tudi primankljaj in pa razlika med proračunjeno in dejansko potrebščino, katere številke so v predlogu finančnega odseka popravljene.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, otvarjam razpravo o posameznih zakladih, namreč o bolničnem, blazničnem, porodišničnem in najdenišničnem zakladu.

Želi kdo besede k enemu ali drugemu zakladu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Mislim, da ni treba prečitati še enkrat predlogov finančnega odseka in da smemo o njih skupno glasovati.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker visoka zbornica temu pritrujuje, prosim gospode poslance, ki se strinjajo s predlogi finančnega odseka, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

12. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunih bolničnega, blazničnega, porodišničnega in najdenišničnega zaklada za leto 1898 (k prilogi 20.).

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Vorausschlüsse des Kranken-, Irren-, Gebärhaus- und Findelfondes für das Jahr 1898 (zur Beilage 20.).

Poročevalec Grasselli:

Visoki zbor!

Tisto rastočo tendenco, na katero sem opozoril pri računskih sklepih za bolnični, blaznični, porodišnični in najdenišnični zaklad, tisto rastočo tendenco opazujemo tudi pri proračunih teh zakladov. Če jih primerjamo s proračuni lanskega leta, vidimo, da znaša potrebščina bolničnega zaklada letos 103.172 gld., ali 6554 gold. več kakor l. 1897.

Potrebščina blazničnega zaklada znaša letos 80.259 gld., torej manj 912 gld. kakor l. 1897.

Potrebščina porodišničnega zaklada znaša letos 9338 gld., ali 590 gld. več kakor lani.

Potrebščina najdenišničnega zaklada je proračunjena letos na 3727 gld., ali za 69 gld. manj kakor lansko leto.

Če primerjamo večjo in manjšo potrebščino pri teh štirih zakladih, se nam pokaže, da znaša pri vseh štirih zakladih zvišek potrebščine 6163 gld.

Kar se tiče pokritja teh štirih zakladov, je proračunjeno pokritje bolničnega zaklada za letošnje leto na 27.877 gld. in je torej za 2250 gld. višje kakor lansko leto.

Pokritje blazničnega zaklada je proračunjeno na 11.595 gld., torej tudi za 228 gld. več kakor lansko leto.

Pokritje porodišničnega zaklada je proračunjeno na 727 gld., kar je 16 gld. več kakor lansko leto, in naposled pokritje najdenišničnega zaklada, je proračunjeno na 346 gld., ali za 15 gld. manj kakor lansko leto. Pokritje vseh štirih zakladov kombinando proračunjeno znaša torej 2479 gld. več kakor lansko leto.

Nedostatek, katerega je pokriti iz deželnega zaklada, znaša po številkah, katere sem navedel, pri bolničnem zakladu 75.295 gld., lansko leto je ta nedostatek znašal 70.991 gld., torej se je letos pomnožil za 4304 gld.

Pri blazničnem zakladu znaša letošnji nedostatek 68.664 gld. in lansko leto je znašal 69.804 gld., torej znaša letos 1140 gld. manj kakor lansko leto.

Pri porodišničnem zakladu znaša nedostatek za letošnje leto 8611 gld., dočim je lansko leto znašal 8037 gld., potemtakem je letos proračunjeni nedostatek za 574 gld. večji kakor lanski.

Pri najdenišničnem zakladu je nedostatek letos 3381 gld., lani ga je bilo proračunjenega 3435 gld., torej ga je letos za 54 gld. manj proračunjenega.

To so vse številke, katere se nanašajo na poročilo in na proračune, kakor nam jih je predložil deželni odbor. Vsi nedostatki letošnjega leta znašajo 155.951 gld.; nasproti onim lanskega leta, znašajočim 152.267 gld., je torej skupni nedostatek vseh teh štirih zakladov letos za 3684 gld. večji, kakor je bil lanskega leta.

Kakor sem pristavil že poprej, je ta račun sestavljen na podstavi proračunov, kakor nam jih podaja deželni odbor.

Finančni odsek tudi teh proračunov ni veliko spremenil; samo v eni točki pri blazničnem zakladu

se razlikuje predlog, kakor ga priporoča finančni odsek, od predloga deželnega odbora.

Samo zaradi tega, da se torej prejšnje številke uredé tudi po predlogu finančnega odseka, že sedaj anticipujem, da predlaga finančni odsek pri blazničnem zakladu za 50 goldinarjev večjo potrebščino, tako, da bi potrebščina blazničnega zaklada po predlogu finančnega odseka znašala 68.714 gld. in da bi torej nedostatek nasproti lanskemu letu bil samo za 1094 gld. manjši; doplačilo iz deželnega zaklada ali svota nedostatkov vseh štirih zakladov bi po predlogih finančnega odseka znašala 3734 gld., namreč 50 gld. več, kakor predlaga deželni odbor.

Ker sem že prej omenil, da tista kočljiva stvar, s katero se je finančni odsek jako temeljito bavil, namreč vprašanje gledé troškov za kurjavo in osvetljavo, pride v deželnem zboru zase v razgovor, nimam v imenu finančnega odseka v obče nič drugega izpregovoriti in torej predlagam, da prestopi visoki deželni zbor v podrobno debato o nasvetih finančnega odseka, ki se glasé:

Visoki deželni zbor skleni:

„1. Odobri se proračun bolničnega zaklada za 1898. leto s potrebščino . . . gld. 103.172.— in pokritjem . . . . . „ 27.877.—

Nedostatek . . . . . gld. 75.295.—
pokrij se iz deželnega zaklada.

2. Odobri se proračun blazničnega zaklada za 1898. leto s potrebščino . . . gld. 80.309.— in pokritjem . . . . . „ 11.595.—

Nedostatek . . . . . gld. 68.714.—
pokrij se iz deželnega zaklada.

3. Odobri se proračun porodišničnega zaklada za 1898. leto s potrebščino . gld. 9.338.— in pokritjem . . . . . „ 727.—

Nedostatek . . . . . gld. 8.611.—
pokrij se iz deželnega zaklada.

4. Odobri se proračun najdenišničnega zaklada za 1898. leto s potrebščino . gld. 3.727.— in pokritjem . . . . . „ 346.—

Nedostatek . . . . . gld. 3.381.—
pokrij se iz deželnega zaklada.“

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

Poslanec Lenarčič:

Prosim besede!

Visoka zbornica!

Gospod poročevalec je prav obširno in temeljito poročal, tako kakor tudi deželni odbor o troških, ki so združeni z deželno bolnico in po pregledu teh podatkov pridemo do prepričanja, da troški vsako

leto naraščajo in vedno izdatno prekoračavajo proračun. Naša naloga je, da skrbimo kolikor mogoče za to, da se prihranijo taki troški. Dežela ima že obilo drugih potrebščin, katere tudi čakajo rešenja in treba torej povsod gledati na to, kje bi se dalo kak krajcar prištediti, da zadostimo tudi drugim potrebsčinam. Deželni odbor nam napoveduje, da bo v kratkem prišel s predlogo gledé prememb v kurjavi in osvetljava in dotično naznanilo jaz z veseljem pozdravljam. Mislim pa, da bi se dalo še na kak drug način kaj prihraniti in sicer, ako bi se moglo spoprijazniti z mislijo, da bi se tam doli v teh deželnih zavodih vpeljala nekaka lastna režija in ker imamo izkušnje pri drugih deželah, v katerih se je lastna režija precej dobro obnesla, ker dotične dežele že več let vzdržujejo to lastno režijo. Pričakovati je, da bi se tudi v naši deželi ta način pokritja troškov obnesel.

Vsled tega si bom usojal staviti neko resolucijo, ki meri na to, da bo deželni odbor študiral vprašanje in v prihodnjem zasedanju prišel s kakimi konkretnimi predlogi. Ker ima torej deželni odbor celo leto čas premišljevat o tej zadevi in so mu na razpolaganje tudi različni podatki iz drugih kronovin, mislim, da bo vsekako že prihodnje leto mogel priti s kakimi konkretnimi predlogi pred visoko zbornico.

Vsled tega si usojam staviti sledečo resolucijo:

„Deželnemu odboru se naroča, naj študira vprašanje vpeljave lastne režije tako gledé hrane in oskrbovanja bolnikov, kakor gledé lastne lekarne pod posebnim vodjem, kateri bi imel poleg vodstva v bolnici tudi uradno poslovanje v zdravstvenih zadevah pri deželnem odboru. Deželni odbor naj v prihodnjem zasedanju stavi konkretne predloge.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Lenarčiča, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je toraj v razpravi.

Želi še kdo besede?

Der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer hat das Wort.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Als Referent für die Landes-Wohlthätigkeits-Anstalten im Landesaussschusse möge es mir gestattet sein, bezüglich der vom geehrten Herrn Abgeordneten für Oberlaibach gemachten Ausführungen meinerseits noch einige Bemerkungen folgen zu lassen.

Ich finde es ganz begreiflich und vollkommen am Platze, daß angesichts der fortwährend steigenden, man kann sagen, im Verhältnis zu den Landesfinanzen bereits zur enormen Höhe gestiegenen Auslagen für Landes-Wohlthätigkeitszwecke die Aufmerksamkeit des Landtages diesem Gegenstande zugewendet und Mittel und Wege auf Herabminderung dieser Auslagen gesucht werden. Niemand wird

es freudiger begrüßen und Niemand ist gewissermaßen mehr verpflichtet, dieser Aufgabe näher zu treten, als derjenige, der, wie meine Wenigkeit, das Referat in dieser Angelegenheit zu führen hat. Ich glaube auch die Ansicht aussprechen zu dürfen, daß nicht nur von meiner Seite, sondern auch gewiß vom gesammten Landesaussschusse den Studien, welche in dieser Beziehung angeregt werden, die vollste Aufmerksamkeit sich zuwenden wird. Aber nach meinen Erfahrungen und wie ich die Gründe kenne, aus welchen diese steigenden Kosten erwachsen, möchte ich doch — ich wiederhole, daß die Studien mit größter Aufmerksamkeit werden durchgeführt werden — schon heute warne vor der Erwartung, daß es möglich sein wird, auch unter Anwendung aller zweckmäßigen Maßregeln sehr bedeutende Herabminderungen in Wirklichkeit zu erzielen. Dies wäre nur eine einleitende Bemerkung, die zu machen ich mir gestattete.

Was die beantragte Resolution betrifft, so richtet sich ihr Inhalt auf die eigene Regie in betreff der Verköstigung und auf Einführung einer eigenen Spitalsapothek.

Was die eigene Regie betreffs der Verköstigung betrifft, so bin ich — ich kann dies offen aussprechen, — im Großen und Ganzen ein Anhänger dieser Idee, und habe, wie die Herren des Landesaussschusses bestätigen werden, schon damals, als wir über den Abschluß eines neuen Vertrages verhandelten, mir vorbehalten, während der Vertragsdauer und an der Hand des Vertrages nähere Studien bezüglich der eigenen Regie zu machen und gegebenen Momentes, nämlich wenn die Hoffnungen, die an den Vertrag geknüpft wurden, sich finanziell nicht erfüllen sollten, an den hohen Landtag wegen Einführung der eigenen Regie heranzutreten.

Ich kann also der Resolution nur zustimmen und dieselbe der Annahme des hohen Landtages empfehlen, sie entspricht meinen Intentionen.

Anlangend die Frage der Apotheke, steht die Sache allerdings anders, insofern als wir innerhalb eines Jahres nicht in der Lage sein werden, dem hohen Landtage Anträge auf Einführung einer eigenen Spitalsapothek zu unterbreiten. Wie den Herren bekannt ist, stehen wir in dieser Beziehung mit den Herren Apothekern seit Jahren in einem vertragsmäßigen Verhältnisse und soweit ich im Augenblicke die Sachlage übersehen kann, wird es erst nach Ablauf der Vertragsdauer möglich sein, in dieser Richtung Änderungsanträge vor das hohe Haus zu bringen.

Verbunden sind diese beiden Aufträge an den Landesaussschuss mit der Idee, einen eigenen Director zu bestellen; ich verstehe die Resolution dahin, daß ein Director bestellt werde, der eben nur Director und nicht zugleich Primararzt sein soll, der einzig und allein die Leitung der Anstalt zu führen und in Verbindung damit die sanitären Maßnahmen des Landesaussschusses als eine Art Coreferent im fachlichen Sinne für die Beschlüsse des Landesaussschusses vorzubereiten hätte.

In dieser Beziehung muß ich mir einige Reserve auflegen, denn ich habe noch nicht Gelegenheit gefunden, diesfalls die Meinung der Herren Collegen im Landesaussschusse kennen zu lernen. Dies hängt überdies mit organisatorischen Fragen persönlicher Art zusammen, die sich in kürzerer oder längerer Zeit bei den Landes-Wohlthätigkeitsanstalten ergeben werden. Selbstverständlich wird

es, wenn die Resolution angenommen wird, unsere Aufgabe sein, auch diese Frage reiflich zu erwägen und, wenn finanzielle Bedenken nicht obwalten, auch in dieser Richtung dem hohen Hause seinerzeit Anträge zu stellen.

Ich bemerke gleich heute, daß die Creierung einer solchen Stelle an und für sich mit namhaften Auslagen verbunden ist, da ich ja selbstverständlich dem Manne, dem ich eine solche Stelle verleihe, auch ein solches Gehalt geben muß, daß er in der Lage ist, unabhängig und bloß diese Stelle ausfüllend, davon zu leben.

Ich kann also nur mit den Worten schließen, daß ich gegen die beantragte Resolution von meinem Standpunkte nach keiner Richtung etwas einzuwenden hätte und dem hohen Hause nur empfehlen kann, dieselbe anzunehmen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Grasselli.

Akopram se finančni odsek seveda ni mogel baviti z resolucijo, katero je stavil gospod poslanec Lenarčič, mislim, da smem vendar ne samo v svojem, ampak tudi v imenu finančnega odseka izreči, da finančni odsek nima čisto nič proti temu, da se to ako važno vprašanje proučuje. Vsa ta resolucija naposled odgovarja le temu, kar namerava finančni odsek in kar želi vsa zbornica, da bi se namreč, če ne znižali, pa vsaj ustavili na sedanji visočini troški za dobrodelne zavode dežele Kranjske.

Jaz torej s stališča finančnega odseka proti tej resoluciji nimam ničesa ugovarjati in ponavljam sicer predlog, da visoka zbornica izvoli prestopiti v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Otvarjam nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita prvi predlog.

Poročevalec Grasselli:

Finančni odsek predlaga:

„1. Odobri se proračun bolničnega zaklada za 1898. leto s potrebščino	gld. 103.172.—
in pokritjem	„ 27.877.—

Nedostatek	gld. 75.295.—
----------------------	---------------

pokrij se iz deželnega zaklada.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo nasvetu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Grasselli:

Na vrsto pride sedaj blaznični zaklad.

Pri blazničnem zakladu, kakor sem že poprej omenil, predlaga finančni odsek neko malo premembo. Tiče se ta prememba točke 2. naslova 1. v I. poglavju; namreč mezde kurjača na Studencu.

Ta kurjač je vložil prošnjo na deželni odbor, v kateri prosi, da bi se mu dosedanja mezda zvišala, in deželni odbor, ki je finančnemu odseku poročal, da mož pohvalno služi že 11 let in da je v resnici priden in zanesljiv človek, je nasvetoval in priporočal, da se ugotovi tej prošnji, pa da se zvišaj mezda za 50 gld. Dosedaj znašala je kurjačeva mezda 600 gld., odslej bi imela torej znašati 650 gld.

Finančni odsek je temu priporočilu deželnega odbora ugodil in sklenil, da je postaviti v proračun blazničnega zaklada za mezdo kurjačevo 650 gld., mesto 600 gld., tako, da znaša potrebščina 1. naslova 2284 gld. in da se zviša potrebščina vseh 5 naslovov I. poglavja od 3503 na 3553 gld. in potrebščina vsega blazničnega zaklada na 80.309 gld.

Finančni odsek torej predlaga:

2. Odobri se proračun blazničnega zaklada za 1898. leto s potrebščino	gld. 80.309.—
in pokritjem	„ 11.595.—

Nedostatek	gld. 68.714.—
----------------------	---------------

se pokrij iz deželnega zaklada.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Grasselli:

Gledé porodišničnega zaklada predlaga finančni odsek kakor deželni odbor:

„3. Odobri se proračun porodišničnega zaklada za 1898. leto s potrebščino	gld. 9.338.—
in pokritjem	„ 727.—

Nedostatek	gld. 8.611.—
----------------------	--------------

pokrij se iz deželnega zaklada.“

Gospode deželne poslance prosim pri tej priliki, da blagovolijo v prilogi 20. popraviti na strani 27. neki pogrešek, ki se je vrnil, kjer je namreč pri rekapitulaciji potrebščina vstavljena pomotoma z zneskom 9638 gld. in je proračunjen nedostatek na 8911 gld.; de facto pa znaša potrebščina samo 9338 gld. in potemtakem nedostatek 8611 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca, izvolijo ustati.

Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Grasselli:

Naposled predlaga finančni odsek:

„4. Odobri se proračun najdenišničnega zaklada za 1898. leto s potrebsčino . . . . . gld. 3.727.—
in pokritjem . . . . . „ 346.—
Nedostatek . . . . . gld. 3.381.—
pokrij se iz deželnega zaklada.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu nasvetu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Ker obstoji predlog iz več delov, glasovati je še o celoti. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo nasvetom o celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj pride še na vrsto resolucija gospoda poslanca Lenarčiča, ki se glasi:

„Deželnemu odboru se naroča, naj študira vprašanje vpeljave lastne režije tako gledé hrane in oskrbovanja bolnikov, kakor gledé lastne lekarne pod posebnim vodjem, kateri bi imel poleg vodstva v bolnici tudi uradno poslovanje v zdravstvenih zadevah pri deželnem odboru. Deželni odbor naj v prihodnjem zasedanji stavi konkretne predloge.“

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s to resolucijo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta in s tem je rešena 12. točka dnevnega reda.

Na vrsto pride:

13. Ustno poročilo upravnega odseka v zavezi razdružitev selske občine Velika Dolina v samostojni občini Velika Dolina in Čatež (k prilogi 19.).

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Groß-Dolina in die selbständigen Gemeinden Groß-Dolina und Čatež (zur Beilage 19).

Poročevalec Jelovšek:

Visoki zbor! Politična občina Velika Dolina, obstoječa iz 6 vasij, ki štejejo skupaj 3456 prebivalcev in plačujejo 6666 gld. 49 kr. direktnega davka, želi, da bi se razdelila v dve samostojni občini, namreč v občino Velika Dolina in Čatež. Občinski odbor sedanje občine Velika Dolina je bil v seji dné 28. decembra 1896 sklenil, da naj bi se občine tako razdelile, da bi bila vsaka fara samostojna občina in da bi obsegala nova občina Velika Dolina vasi: Velika Dolina, izvzemši vas Podgračeno. Koritno in Bregana, nova občina Čatež pa vasi: Čatež, Cerina, Globočica in Podgročeno. Deželna vlada pa tej razdelitvi ni mogla pritrditi, ker bi bila na ta način vas Podgročeno izločena iz davčne občine Velika Dolina in priklopljena novi občini Čatež, a to ne gre, da bi se del kake katastrske občine kar tako kratkim potom kje izročil in priklopil drugi občini. Občina Velika Dolina je to svojo zmoto tudi priznala, svoj prejšnji sklep z dné 28. decembra 1896 razveljavila in dné 16. aprila 1897 napravila nov sklep, po katerem naj se občina takole razdeli: Nova občina Velika Dolina, obsegaj davčne občine Velika Dolina, Bregana in Koritno, nova občina Čatež pa davčne občine: Čatež, Cerina in Globočica.

Ta sklep se utemeljuje z jako tehtnimi razlogi. Prvič se povdarja, da je zemljepisna lega občine tako neugodna, da imajo ljudje čestokrat po 3—4 ure hodá do sedeža župansiva, in so na ta način primorani izgubiti mnogo časa, ako imajo pri županstvu kako opravilo, zlasti pa zdaj, ko se vodi svinjski kataster, dalje pa tudi, da župan tako obširne občine ne more zadostno in uspešno nadzorovati. Nadalje so Čatežani nezadovoljni zaradi šolskih priklad, ker menijo, da se od teh priklad za šolo v Veliki Dolini veliko več porabi nego za šolo v Čatežu. Slednjič se navaja kot uzrok za razdružitev, da zavlada vsaka tri leta povodom volitve občinskega odbora razburjenost in strasten prepir zaradi sedeža županstva, kar pa bi vse prenehalo, ako se občina razdruži. Deželni odbor je vse te razloge uvaževal ter predlaga, da naj se občina Velika Dolina razdeli tako, kakor je bil sklenil občinski odbor dné 16. aprila 1897. Upravni odsek se popolnoma strinja z mnenjem deželnega odbora ter predlaga ž njim:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Priloženemu načrtu, zakona se ustavno pritrdi.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die verfassungsmäßige Zustimmung ertheilt.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da sprejetemu načrtu zakona izposluje Najvišje potrjenje.

2.) Der Landesauschuß wird beauftragt, für den angenommenen Gesetzentwurf die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prestopimo torej v nadrobno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Poročevalec Jelovšek

(bere: — liest:)

§ 1.

„Iz davčnih občin Bregana, Cerina, Čatež, Globočica, Velika Dolina in Koritno obstoječa, v političnem okraju Krškem ležeča selska občina Velika Dolina se razdruži v dve samostojni selski občini ter se ustanovi iz davčnih občin Velika Dolina, Bregana in Koritno samostojna občina Velika Dolina, iz davčnih občin Čatež, Cerina in Globočica pa samostojna občina Čatež.“

§ 1.

Die aus den Steuergemeinden Bregana, Cerina, Čatež, Globočica, Groß-Dolina und Koritno bestehende Ortsgemeinde Groß-Dolina im politischen Bezirke Gurkfeld wird in zwei selbständige Ortsgemeinden getheilt und aus den Steuergemeinden Groß-Dolina, Bregana und Koritno die selbständige Gemeinde Groß-Dolina, aus den Steuergemeinden Čatež, Cerina und Globočica aber die selbständige Gemeinde Čatež constituirt.“

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2.

Mojemu ministru za notranje stvari je naročeno, da izvrši ta zakon.

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes ist Mein Minister des Innern beauftragt.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

(Obvelja. — Angenommen.)

Zakon

z dné . . . . . „

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o razdružitvi selske občine Velika Dolina v dve samostojni občini.

Gesez

vom . . . . . „

wirksam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Groß-Dolina in zwei selbständige Gemeinden.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti sprejet in s tem je rešen 1. predlog upravnega odseka.

2. predlog upravnega odseka se glasi:

„2.) Deželnemu odboru se naroča, da sprejetemu načrtu zakona izposluje Najvišje potrjenje.“

2.) Der Landesauschuß wird beauftragt, für den angenommenen Gesetzentwurf die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet, in s tem je ta točka rešena.

Glede daljne točke:

14. Ustno poročilo upravnega odseka v zavedi razdružitve selske občine Bled v samostojni občini Bled in Ribno (k prilogi 9.) in o dotičnih prošnjah.

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Beldes in die selbständigen Gemeinden Beldes und Reifen (zur Beilage 9) und über die betreffenden Petitionen.

mi je naznaniti, da je gospod načelnik upravnega odseka mi prijavil, ker sta v tej zadevi bili upravnemu odseku pozneje izročeni dve peticiji in je zato trebalo reasimirati obravnavo o tej stvari, zato se ta točka danes odstavlja z dnevnega reda in pride na vrsto točka :

15. Ustno poročilo upravnega odseka o enketi, katera se je vršila na deželni viinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu 22. in 23. aprila 1897 l. (k pril. 16.)

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die am 22. und 23. April 1897 an der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauhschule in Stauden abgehaltene Enquête (zur Beilage 16.)

Gospod poslanec Lenarčič se je oglasil k besedi.

Poslanec Lenarčič :

Ker se zadeva v prilogi 19. tiče osebnosti in ker ne kaže, da bi se osebnosti v javni seji razpravljale, si usojam kot poročevalec o tej predlogi nasvetovati, da se to obravnava v tajni seji in sicer koncem današnje seje.

Deželni glavar :

Gospod poslanec Lenarčič kot poročevalec o točki 15. predlaga, da se ta točka obravnava v tajni seji.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in torej bo sledila tajna seja koncem javne seje.

Gospod poslanec dr. Majaron ima besedo.

Poslanec Dr. Majaron :

Visoka zbornica !

Dosedaj je bila navada, da so se iz letnega poročila nekatere točke izločevale, da jih ni odsek za letno poročilo obravnaval, ampak prideljevale so se drugim odsekom, zlasti upravnemu, odnosno finančnemu odseku, gledé na to si tudi za to zasedanje usojam predlagati :

„Iz poročila o delovanji deželnega odbora za dobo od 1. januarija do konca septembra l. 1897 se § 3 lit. A in B (deželno-kulturne in agrarne razmere), potem § 5. marg. štev. 1 do 3 (občinske reči) in § 6 (občila) izročé upravnemu odseku, § 5. marg. št. 4 (Ljubljanskega mesta loterijsko posojilo) pa finančnemu odseku v pretres in poročanje.“

Deželni glavar :

Želi kdo besede k temu predlogu ?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati o predlogu gospoda poslanca dr. Majarona, ki meri na to, da se tudi letos, kakor vsako leto, gotove točke letnega poročila izročé drugim odsekom.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Predidimo k daljni točki dnevnega reda, to je :

16. Ustna poročila odseka za letno poročilo o letnem poročilu in sicer :

a) Splošno poročilo o letošnjem letnem poročilu deželnega odbora in o številkah I. in II. posebe.

16. Mündliche Berichte des Rechnungsausschusses über den Rechnungsausschussbericht, und zwar :

a) Allgemeiner Bericht über den heurigen Rechnungsausschussbericht des Landesausschusses und über Nr. I. und II.

Poročevalec Grasselli :

Visoki deželni zbor !

Pri razpravi letnega poročila deželnega odbora v lanskem zasedanji je deželni odbor po nasvetu odseka za letno poročilo sklenil in deželnemu odboru naročil, kako je zanaprej urediti letno poročilo deželnega odbora in kedaj je to letno poročilo predlagati. Gospodje deželni poslanci so itak sami dognali, da je deželni odbor ti naročili izvršil in da smo letno poročilo deželnega odbora o njega delovanju od 1. januarija do konca septembra 1897. l. imeli pred seboj že v prvi seji letošnjega zasedanja. Istotako je opazil gotovo vsak gospod deželni poslanec, da se je deželnega odbora letno poročilo v nekaterih partijah blagodejno skrčilo in da je marsikaj nepotrebnega odpadlo. Odsek za letno poročilo

za šteje v dolžnost to naglašati in deželnemu odboru za to izrekati priznanje, kateremu priznanju bo gotovo tudi pritržil visoki deželni zbor.

Nekaj pa je odsek za letno poročilo pogrešal in sicer pogrešal je kako opombo, kaj se je zgodilo s sklepom deželnega zbora gledé objavljanja poročil o sejah deželnega odbora po ljubljanskih dnevnikih.

Odsek za letno poročilo torej pričakuje, da bo deželni odbor morebiti danes pojasnil, kaj se je za izvršitev tega sklepa zgodilo, oziroma zakaj se je njega izvršitev morda opustila.

V imé odseka za letno poročilo imam v občé le še izreči željo in prošnjo na deželni odbor, da bi zanaprej v letnem poročilu deželnega odbora bili izločeni in sestavljeni vsi sklepi deželnega zbora in da bi bilo pristavljeno, ali in na kakšen način so se izvršili.

Istotako bi bilo želeli, da bi deželnega odbora letnemu poročilu bil — kakor prejšnje čase — dodan kak izkaz vsebine zaradi ložjega iskanja posameznega gradiva.

V občé nimam gledé letnega poročila v imenu finančnega odseka sicer ničesa pristaviti in predlagam, da visoka zbornica prestopi v podrobno razpravljanje po oddelkih, kakor so v letnem poročilu običajni.

Deželni glavar:

Želi kdo besede v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo.

Prosim, gospod poročevalec!

Poročevalec Grasselli:

Gledé točke I. in II. — ker sem že prej omenil, kaj je opazil odsek za letno poročilo v tem oddelku — nimam ničesa pristaviti, nego predlagam:

„Visoki deželni zbor vzemi točki I. in II. letnega poročila deželnega odbora za dobo od 1. januarija do konca septembra 1897. leta odobrujé na znanje.“

Deželni glavar:

Ako se nihče ne oglasi, smatram, da pritrjuje visoka zbornica temu predlogu.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej je predlog sprejet.

Na vrsto pride:

b) o § 1.;

b) über § 1.

Berichterstatter Graf Anersperg:

Hoher Landtag!

Im Namen des Rechnungsausschusses empfehle ich, § 1 zur Kenntnis zu nehmen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu odseka za letno poročilo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

e) o § 4.;

c) über § 4.

Poročevalec Ažman:

Visoka zbornica!

Poročati mi je o § 4. letnega poročila, ki govori o tem, koliko in kakošne podpore je dežela razdelila lansko leto v prvih devetih mesecih do konca septembra. Gospodje zborovalci me bodo oprostili, da ne bom navajal posameznih imen občin ali zavodov, temveč da samo skupaj navedem zneske, katere je dežela za razne potrebe razdelila.

V 1. marg. štev. berem, da je dežela za pogorcelce razdelila skupni znesek 1200 gold. Upam, da gospodje zborovalci pritrjujejo temu in prosim, da se ta odstavek vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

V 2. marg. št. je povedano, da je dežela izdala vsled toče in povodnji ponesrečenim znesek skupaj 2950 glđ. Tudi ta nastavek, prosim, da se vzame na znanje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec župnik Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Visoki zbor!

V 2. točki § 4. „Deželne podpore“ berem, da je deželni odbor vsled toče in povodenj odločil 1500 glđ. za poškodovance v Kočevskem in Krškem okraju in ta znesek odposlal c. kr. deželnemu predsedništvu.

Všeč bi mi bila ta točka, da berem pri tem, da bi teh 1500 gld. veljalo kot podpora tudi za Črnomeljski okraj, a tu je pa odločno rečeno: „za poškodovance v Kočevskem in Krškem okraju.“ To lažim se s tem, ker poročilo velja samo za tričetrt leta, da je morebiti deželni odbor v četrtem četrtletju odposlal kako podporo tudi za Črnomeljski politični okraj. Ako se pa to ni zgodilo, prosim deželni odbor, naj se pa vsaj sedaj v letu 1898. spomni revščine, ki vlada v Beli Krajini, in po mogočnosti odpošlje tudi tjakaj podporo, toliko bolj, ker deželni odbor v prilogi 21., stran 10., sam priznava revščino na Belokrajinskem, ko reče: „Ako se pomisli, kaka revščina vlada po vsej Beli Krajini itd.“ Tedaj deželni odbor priznava revščino, ki sploh vlada po celi Beli Krajini, kolika revščina pa mora biti šele v tistih krajih, koder je dné 22. julija in 2. avgusta minolega leta zadela nesreča po toči! Revščina na Belokranjskem je tako nekako že v pregovor prišla, da se, kakor se je včasih reklo o „tužni“ Istri, govori sedaj o tužni Beli Krajini.

Jaz prosim toraj deželni odbor, deželno vlado in zlasti v tem oziru prevzvišenega gospoda deželnega predsednika, naj tudi on blagovoli pri onih podporah, ki so podeljene za Kranjsko, ozirati se na Belokrajinsko in naj se pošljejo podpore tudi onkraj Gorjancev. Jaz vem, da ima visokorodni gospod deželni predsednik pred seboj poročilo Črnomeljskega okrajnega glavarstva in da je tisto poročilo tudi priporočalo naš okraj za izdatno podporo. Vendar pa si usojam še nekaj opomniti in omeniti neke izjave, nekega naznanila, katero mi je poslalo županstvo v Adlešičih v zvezi z župnim uradom in nekega ravnotakega naznanila občine Preloške, v katerih izjavah obe občini prosita podpore. Datirana je prošnja županstva in župništva v Adlešičih z dne 27. decembra 1897 in tukaj skupno oba urada pravita, da osem vasi s 653 prebivalci je v veliki revščini, ker so bili letos strni prav slabo obrodile, tako da so nekateri le malo več dobili, kakor so posejali, in ker je toča skoraj vse jesenske pridelke uničila, trpelo bo ljudstvo veliko pomanjkanje, tembolj, ker že sedaj nimajo ničesar, s čemer bi si pomagali, ničesar, kar bi mogli poslati v malin. Ljudje so tem revnejši, ker so tukajšnji vinogradi nekaj let sem po trtni uši uničeni in je meja proti Hrvatski že dalje časa zaprta. Nikjer si torej ne morejo pridobiti kaj denarja, da bi si nakupili potrebnih živil.

Prilичno enaka je izjava Preloške občine. Le to povdarjam, da je svojo izjavo odposlala že 22. novembra 1897, toraj takorekoč v jeseni in ta izjava pravi, da je osem vasi v občini s 498 prebivalci, ki trpé veliko pomanjkanje in en del je že novembra meseca kupoval si vsakdanji kruh. Če morajo pa ljudje že novembra meseca kupovati si živeža, kaj bo šele do onega časa, katerega tako željno pričakujemo, ko pride namreč na mizo zgodnji krompir ali ječmen! Do tistega časa je še daleč, pomisliti pa se mora, da se želočci sleharni dan oglašajo in da jih torej treba vsak dan potolažiti.

Zato se kot zastopnik teh pokrajin, dobro jih poznajoč, obračam do deželnega odbora, do vlade in zlasti do vzvišenega gospoda deželnega predsednika s prošnjo: Dajte izdatno in uspešno podporo tisti Beli Krajini, katera je lansko leto toliko kvará in škode trpela po uimah.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Pakiž.

Poslanec Pakiž:

Visoki zbor!

Mislím, da ni treba na drobno razkladati, kaj pomenja za prizadete pokrajine ogromna nevihta, združena s točo. Kdor je kedaj kaj tacega videl, mora pač iz vsega srca obžalovati ondi stanujoče ljudstvo. Tako je lansko leto v mojem volilnem okraju v več krajih toča provzročila tolikanj škode, da ni ostalo čisto nobenega sadeža na njivah — vse je bilo razbito, oziroma v zemljo zabito. Mislím, da mi za to ni treba iskati nobenih prič, vsaj je bil na lici mesta prevzvišeni gospod deželni predsednik sam, ter imel priliko na lastne oči videti posledice grozne nevihte. Jaz se v svojem in v imenu volilcev, katere zastopam, prav prisrčno zahvaljujem, da se je preblagorodni gospod toliko potrudil, da se je sam na lici mesta prepričal, kako velikanska je bila nesreča, ki se je zgodila. Gospôda moja, toča je bila tako močna, oziroma tako velika, da je po dva, tri dni ležala na kupih. To je istina. Dotični poškodovani okraji so, oziroma bodo dobili nekoliko podpore od vlade in jaz se za to veliko dobroto najprisrčneje zahvaljujem prečastitemu gospodu deželnemu predsedniku. Ob enem pa bi si usojal izreči tudi do visokega deželnega zbora neko prošnjo. Je nekaka podpora tukaj dovoljena za Krški in Kočevski okraj, ali žalibog je to mala stvar gledé na to, da večina ljudstva nima s kom živeti. Gospôda moja, ne samò novembra, ampak celo že oktobra meseca so bili ljudje prisiljeni kupovati si živeža, torej ob času, ko sicer živé ob sadju, že v tem času niso imeli o čem živeti. Kupovati, častita gospôda, je pa draga stvar in kupuje se samo lahko, če je denarja, če ga pa ni, pa treba beračiti. In torej v imenu svojih volilcev beračim sedaj tudi jaz (Živahna veselost — Lebhaite Heiterfeit) in imam upanje — vsaj sem potrebo kolikor toliko dokazal — da se bodo častiti gospodje poslanci, tudi če bi morda kdo izmed njih bil še tako ledeno-mrzlega srca, toliko ogreli za tiste uboge siromake, o katerih sem govoril, da bodo pritrdili predlogu, katerega si drzнем staviti, in ki se glasi:

„Visoki deželni zbor naj dovoli 3000 gld. podpore iz deželnega zaklada za vse tri okraje, Kočevje, Krško in Črnomelj. Ta predlog se izroči finančnemu odseku v pretres.“

To je predlog, katerega najtopleje priporočam visoki zbornici v sprejem, v drugem se pa le še visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku še enkrat pristrčno zahvaljujem, da se je velikodušno potrudil ter se sam prepričal na lici mesta o dotičnih poškodbah.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Pakiža, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in pride torej na glasovanje.

Želi še kdo besede?

Gospod deželni predsednik ima besedo.

C. kr. deželni predsednik ekselenca baron Hein:

Visoka zbornica!

Meni sedaj niso na razpolaganje izkazi radi razdelitve podpor, pa kakor se spominjam, mislim, da je Črnomeljski okraj dobil 3000 gld. državne podpore, 1700 gld. iz pobiranih sredstev in 1000 gld. se je neposredno vplačalo pri okrajnem glavarstvu Črnomaljskem. Opomniti imam pa tudi in razjasniti, da je dotični znesek 1500 gld., katerega je deželni odbor deželni vladi na razpolaganje dal za Kočevski in Krški okraj, nameravan bil za one prebivalce, ki so bili leta 1896. poškodovani, pa ne leta 1897. Deželna vlada je potem prosila deželni odbor, da naj dovoli, da se ta znesek razdeli s posebnim ozirom na one prebivalce, ki so bili leta 1896. in zopet leta 1897. poškodovani. Jaz mislim, da je s tem zneskom 5700 gld., ki je na razpolaganje Črnomaljskemu okrajnemu glavarstvu, izdatno pomagano dotičnemu prebivalstvu.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Taki nasveti, kakor ga je stavil častiti gospod predgovornik, so v deželnem zboru jako nevarni. (Poslanec Pakiž — Abgeordneter Pafiz: „Dobrofljivi, potrebni in koristni!“ — Veselost — Heiterkeit.) Visoka zbornica! Le pomislite, da je ni na Kranjskem vasi, kjer bi ne bilo revežev (Poslanec Pakiž — Abgeordneter Pafiz: „Pa toča ni pobila!“) in ako bo vsak poslanec za svoje okraje stavil jednake nasvete, potem dobimo skupno ogromno svoto! Omenjam to posebno zaradi tega, ker ima deželni zbor

pravico v proračun deželnega zaklada postavljati svote, katere morajo biti deželnemu odboru vodilo pri gospodarjenji, drugače bi bila trda kritika o delovanju deželnega odbora gotovo popolnoma opravičena.

Deželni odbor — in tu se sklicujem na gospoda deželnega glavarja in na vse gospode odbor-nihe — se gotovo ne vé spominjati, da bi bilo katero leto ostalo pri tem proračunanem znesku, ampak leto za letom se je dotični znesek prekoračeval! To je gotovo jasen dokaz, da deželni odbor kolikor le mogoče v okviru proračunanega zneska daje podpore povsod tam, kjer je najbolj potrebno in če pogledate te številke, bodeite našli, da je v tem času, ko se je dalo to letno poročilo tiskati, tudi za l. 1897. proračunani znesek prekoračen. Da se pa ni letos ta znesek še bolj in morda za več tisoč goldinarjev prekoračil, je vzrok ta, da se je bil Njega ekselenca, prečastiti gospod deželni predsednik, obrnil do osrednje vlade in je tam izposloval precej visoko podporo. (Deželni predsednik ekselenca baron Hein — Landespräsident, Excellenz Freiherr v. Hein: „Trideset tisoč goldinarjev!“)

Na vsak način zasluži njega ekselenca, prečastiti gospod deželni predsednik zaradi tega našo zahvalo. Deželni odbor je bil tistih 1500 gld. le dal vladi na razpolago, ker se podpore, če se ima velike zneske, dokaj laglje pravično razdeljujejo in se poškodovancem izdatno pomaga, nego če se ima samo 1500 gld. na razpolago, kajti s 1500 gld. se pri velikem številu potrebnih ne more nič pomagati, ker v takem slučaju ljudje komaj toliko dobijo, da se enkrat nasitijo. (Poslanec Pakiž — Abgeordneter Pafiz: „Zato pa sem več predlagal!“) Meni se celó dozdeva, da gospod poslanec Pakiž misli, da sem strašanski človek, da nisem dober. (Veselost — Heiterkeit. — Poslanec Pakiž — Abgeordneter Pafiz: „Vse kaže na to!“) A gospôda moja, ravno zato, ker sem predober, sem moral že jako rezke sodbe preslišati. Jaz za svojo osebo tudi nimam ničesar proti temu, ako visoki deželni zbor sklene 3000 ali celó 6000 gld. podpore, to je meni popolnoma vsejedno, samo treba gledati na to, da vso to potrebščino tudi pokrijemo. Vsled tega bi jaz vendar-le prosil, da visoka zbornica danes o predlogu gospoda poslanca Pakiža preide na dnevni red in njegovega nasveta ne izroči finančnemu odseku, ker bo ta odsek itak še imel priliko se s to stvarjo baviti. Deželni odbor je spredidel, da z zneskom 3000 ali 4000 gld. ne more izhajati in je vsled tega letos postavil v proračun znesek 6000 gld. Gospôda moja, ako se bo finančni odsek spomnil na govore gospodov poslancev Pakiža in Schweigerja, bo morda pri točki 6000 gld., kakor se je to že enkrat zgodilo, ko se je znesek 3000 gld. povišal na 8000 gld., takrat svoto 6000 gld. nekoliko povzdignil.

Drugi moj predlog pa bil ta, da naj se deželnemu odboru naroči, da se obrne do c. kr. deželnega predsedništva za potrebne podatke gledé teh okrajev, ker le na podlagi teh podatkov bo mogoče razvideti, kje treba še nekoliko podpore.

Priporočam visoki zbornici, da sprejme te navsote.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pakiž ima besedo.

Poslanec Pakiž:

Visoki zbor!

Nikakor nisem pričakoval, da se bo častiti gospod predgovornik oglasil proti mojemu predlogu, ker sem, kakor sem že prej rekel, upal, da se bo otajalo tudi najmrzlejše srce gledé na revščino in bedo dotičnih po toči prizadetih deželanov. Ne ugovarjam gospodu predgovorniku, da ni on že veliko dobrega storil — prepričan sem o tem — ali toliko bolj se čudim, da se je on, ki se je že dostikrat ogreval za stvari, katerih ni bila taka sila, pač pa so bile združene z ogromnimi troški (Poslanec Hribar — Abgeordneter Hribar: „Za katere stvari?“), danes pokazal tako mrzlega nasproti tistim ubogim, lačnim revežem! No, pa zadnje besede gospoda predgovornika so bile že nekoliko toplejše in jaz se mu za to pristrčno zahvaljujem, ker mislim, da se jih bo spominjal in po njih ravnal, ko pride stvar v finančni odsek, čegar ud je gospod predgovornik.

Sicer pa le še enkrat najtopleje priporočam svoj predlog v sprejem, vsaj sem za vse tri okraje skupaj predlagal samo 3000 gld. in zaradi te bagatele — po domače rečeno — dežela še ne bo prišla na kant.

Deželni glavar:

Gosp. poslanec ces. svetnik Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Slavni zbor!

Gospod predgovornik je meni očital nekaj takega, česa jaz nisem govoril. Moji nasveti imajo najboljši namen in so, to smelo trdim, tudi popolnoma pravilni. (Poslanec Pakiž — Abgeordneter Pakiž: „Saj sem jih tudi potrdil!“) Naj se cela ta stvar obravnava pri proračunu deželnega zaklada, kamor spada, ko bomo imeli od deželnega predsedništva o tej stvari potrebne podatke. Da pa bi bil jaz nasprotnik revežev, proti takemu natolcevanju moram odločno protestovati!

Deželni glavar:

Želi še ko besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo na glasovanje.

Prvi predlog poslanca gospoda Murnika meri na to, da se o predlogu gospoda poslanca Pakiža

preide na dnevni red. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je padel predlog gospoda poslanca Pakiža.

Drugi nasvet gosp. poslanca Murnika se glasi:

„Deželnemu odboru se naroča, obrniti se do c. kr. deželnega predsedstva za potrebne podatke o škodah v okrajih Kočevje, Krško in Črnomelj.“

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Ažman:

Prosim, da se glasuje še o predlogu, da se marg. št. 2. vzame na znanje.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom, da se vzame marg. št. 2. na znanje, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Ažman:

Pod marg. št. 3—7 so navedene podpore, katere je dežela izdala in sicer:

Za prepeljevanje telesnih ostankov slavista Kopitarja	gld. 200.—
za životopis Valvazorjev	„ 600.—
dramatičnemu društvu za izvežbanje dveh slovenskih gledaliških igralcev na Dunaji	„ 300.—
društvu za povzdigo prometa za tujce na Gorenjskem	„ 100.—
in uradnemu slugi Šelku	„ 200.—
tedaj vsega skupaj	gld. 1400.—

kar prosim, da se vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod 8. marg. št. so navedene razne podpore, katere je dežela dala raznim zavodom, posebno pa revnim in bolehnim dijakom v domači deželi ali na vseučiliščih in sploh za izomiko našega naroda.

Vseh teh gízdatkov je gld. 18.425.—. S prejšnjimi podporami zna ajo vse podpore v navedenih 9 mesecih gld. 24.065.— v primeri z lanskimi podporami v znesku gld. 24.200·50 za gld. 135·50 manj, kar pa je temu pripisati, da poročilo obsega le 9 mesecev; drugače bi bile podpore gotovo izkazane z višjo svoto. Tedaj tudi to marginalno številko prosim vzeti na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vendar bi rad k tej številki neko željo v ime odseka izrekel. Te podpore so izkazane preveč zmešano in razmetano, tako da človek nima zadosti jasnega pregleda. Želeti bi bilo, da bi se te podpore, v kolikor se nanašajo na skupaj spadajoče stvari, tudi skupno izkazovale pod posebno mrsiginalno številko. Jaz si stvar tako mislim, da naj bi se podpore, katere daje dežela, na pr. najprej za revne dijake in sicer najprej za dijake na domačih zavodih, izkazale takole:

Podpore za revne dijake, in sicer:
v Ljubljani ravnateljstvu nižje gimnazije . . . . . gld. 250.—
za društvo „Radogoj“ . . . . . „ 400.—
za Jeranovo kuhinjo . . . . . „ 200.—
za ljudsko dijaško kuhinjo . . . . . „ 100.—
Narodni šoli . . . . . „ 200.—
višji realki v Ljubljani . . . . . „ 50.—
torej za dijake samo na Ljubljanskih učnih zavodih, se je izdal skupaj

snesek . . . . . gld. 1.200.—

Potem:

v Kranji za dijaško kuhinjo gld. 200.—
ravnateljstvu ravno tam . . . . . „ 100.—
skupaj za Kranj . . . . . „ 300.—

Potem:

v Novem Mestu dijaški kuhinji . . . . . gld. 50.—
za revne dijake . . . . . „ 200.—
skupaj za Novo Mesto . . . . . „ 250.—

v Kočevju revnim dijakom gld. 100.—
dijaški kuhinji . . . . . „ 25.—
skupaj za Kočevje . . . . . „ 125.—

Potem se je dalo vseučiliščnikom na Dunaji:

podpornemu društvu . . . . . gld. 200.—
slušateljem višje šole za zemljedelstvo . . . . . „ 30.—
„Asyl-Verein“ . . . . . „ 50.—
Medicinskemu društvu . . . . . „ 20.—
„Mensa academica . . . . . „ 25.—
slušateljem prava . . . . . „ 25.—
skupaj za Dunaj . . . . . „ 350.—

v Gradcu:

za bolne vseučiliščnike . . . . . gld. 100.—
Freitisch-Rektoratu . . . . . „ 50.—
Freitisch tehniški višji šoli . . . . . „ 30.—
skupaj za Gradec . . . . . „ 180.—

Rudarskim akademikom v Ljubnem . . . . . „ 20.—

in ako se vzame še podpora Cirila in Metoda društvu v znesku . . . . . „ 1.000.—

se pokaže, da je samo za revne dijake in za razširjanje in povzdigo pouka izdalo skupaj . . . . . gld. 3.325.—

Prenos . . . . . gld. 3.324.—

Potem bi sledile podpore, ki so se dale:

šol. sestram v Šmihelu . . . . . gld. 500.—

Elizabetni bolnišnici otroški . . . . . „ 900.—

Društvu krščanske ljubezni

sv. Vincencija Pav-

lanskega za 3 leta po

100 gld. na leto . . . . . „ 300.—

Skupaj se je dalo

usmiljenim sestram torej . . . . . „ 1.700.—

Potem:

Slov.dramatičnemu društvu . . . . . „ 6.000.—

Gledališkemu društvu za

nemške predstave . . . . . „ 6.000.—

skupaj . . . . . „ 12.000.—

in nazadnje sledé razne

podpore, namreč:

Muzealnemu društvu . . . . . gld. 400.—

Planinskemu društvu . . . . . „ 500.—

skupaj . . . . . „ 900.—

Društvu rudečega križa . . . . . gld. 100.—

Podpornemu društvu gospa

za rudeči križ . . . . . „ 50.—

skupaj . . . . . „ 150.—

Bolniškemu društvu za

uradnike . . . . . gld. 100.—

društvu tiskarjev . . . . . „ 50.—

katoliškemu delavskemu

društvu . . . . . „ 50.—

društvu za odpuščene

kaznjence v Mariboru . . . . . „ 50.—

skupaj . . . . . „ 250.—

kar bi skupaj torej znašalo . . . . . gld. 18.425.—

in s prejšnjimi podporami v znesku . . . . . „ 5.640.—

vred skupaj . . . . . gld. 24.065.—

V taki obliki bi bilo torej dobro, podajati v prihodnje poročilo o teh podporah, da si človek lažje razjasni ves stan in da lažje primerja številke s prejšnjimi letniki. To je seveda samo želja na adresu deželnega odbora, da bi se po njej ravnal pri sestavi prihodnjega letnega poročila.

Pri današnji obravnavi je bilo tedaj slišati, kako iz raznih strani dežele prihajajo glasovi za podpore. Te številke res glasno govoré, kako velike in razne so potrebe, katerim mora dežela vsako leto odpomoči in treba je misliti, kako bo dežela tolikim terjatvam mogla odgovarjati v prihodnje. Mislim, da bi bil velik pomoček posebno za podpore pogorelcem, ako bi se s časom ustanovila deželna zavarovalnica, za katero se vedno več glasov sliši tudi iz dežele. Pa ker se bo pozneje o tem govorilo, se ne bom dalje s tem mudil. Omenjam zraven le še tudi to, kako težavno je za župnike in župane, predno kako podporo dobijo za svoje ponesrečene občane oziroma farane. Še večja težava pa je prava razdelitev dotičnih podpor, zakaj na-

vadno so v primeri z nesrečami majhne in vsak pa bi rad veliko dobil, tako da je zamera neizogibna.

Se nek nedostatek bi tukaj omenil, da namreč še vedno po požarih ali drugih nesrečah prizadeti prosilci prihajajo s spričevali, podpisanimi od županstev, dasi je že davno izšla prepoved, da županstva ne smejo dajati, takih spričeval. Vkljub temu sem v zadnjem času še doživel tak slučaj in zato mislim, da bi bilo dobro, ako bi se županstvom vnovič v spomin poklicala ta prepoved in stavim torej resolucijo:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da naj s posebno okrožnico županstvom pokliče v spomin znano prepoved, po kateri je ostro prepovedano izdajati spričevalo v svrhu pobiranja milodarov.“

V drugem le še predlagam, da se marg. št. 8. in 9. vzameta na znanje.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo resoluciji odseka za letno poročilo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Sedaj prosim še glasovati o predlogu, da se marg. št. 8. in 9. vzameta na znanje.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride:

d) o § 7. B.

d) über § 7 B.

Poročevalec Grasselli:

Visoki deželni zbor!

O marg. štev. 18., 19., 20., 21., 22., 23. in 24. § 7 lit. B letnega poročila deželnega odbora nima odsek za letno poročilo nič posebnega pripomniti, ker podatki niso dali povoda k posebnim predlogom; ostale so razmere precej take, kakoršne so spisane v lanskem poročilu in nekatere razlike nasproti lanskemu poročilu izvirajo iz slučajnih okoliščin, katerih ni bilo treba uvaževati. Le poslednja marg. št. 25., ki se tiče oskrbovalnih stroškov za kranjske bolnike v tujih bolnicah, le ta je odseku za letno poročilo dala priliko, spuščati se nekoliko podrobneje v razgovor in v imenu odseka za letno poročilo moram z veseljem konstatovati, da so se leta 1896. razmere gledé bolnikov v tujih bolnicah za deželne finance ugodno spremenile.

Leta 1895. oskrbovalo se je kranjskih bolnikov v tujih bolnicah 3861, in sicer so se ti nahajali 112.629 dni v tujih bolnicah. Leta 1896. je bilo samo 3572 Kranjcev v tujih bolnicah in ti so bili oskrbovani v teh bolnicah le 100.389 dni. Vsled tega je tudi finančni uspeh ugodnejši, ker svota oskrbovalnih stroškov znaša leta 1896. le 82.312 gld. 23 $\frac{1}{2}$ kr., dočim je znašala 1895. leta 92.169 gld. 54 $\frac{1}{2}$ kr. Leta 1896. pride torej na enega bolnika povprečno 28 oskrbovalnih dni in na vsakega bolnika spada 23 gld. stroškov, nasproti uspehu l. 1895. torej ugodneje, ker leta 1895. je prišlo 29 oskrbnih dni na enega bolnika in stroškov povprečno na vsakega 23 gld. 40 kr. Deželni zastop bo gotovo drage volje ta izboljšek ali obrat na boljše radostno ne znanje vzel in le želel, da bi ta preobrat ostal trajan, oziroma da bi se tudi zanaprej še dalje boljšal.

Odsek za letno poročilo predlaga torej gledé § 7 lit. B.:

„Visoki deželni zbor vzemi oddelek § 7 B letnega poročila deželnega odbora na znanje s pristavkom, deželni odbor glej tudi še zanaprej strogo na to, da bodo tuje bolnice natančno izpolnemale obstoječe predpise gledé zglašanja kranjskih bolnikov, katerih po nepotrebnem nikdar ni puščati v tujih bolnicah.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

e) o § 8. C;

e) über § 8. C.

Poročevalec Schweiger:

Visoka zbornica! V imenu odseka za letno poročilo poročam o § 8, Šolstvo, črka C, deželna kmetijska šola na Grmu.

Letno poročilo obsega samo prvo in drugo četrtletje minulega leta in sicer v marg. št. 63.—71.

Marg. št. 63. govori o gospodarskem poročilu in kakor deželni odbor ni imel povoda, da bi kaj posebnega ukrenil, tudi odsek ne stavi nobenega posebnega nasveta ampak prosi, da visoka zbornica to številko na znanje vzame.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 64. govori o primanjkljaju pri šolskem gospodarstvu. Gledé na ta primanjkljaj je deželni odbor po nalogu deželnega zbora sklical enketo večšakov. Ker pa bo o tej enketi upravni odsek po svojem poročevalcu poročal, prosim samo, da se ta številka vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 65. „Državna podpora“. Deželni odbor prosi podpore 3000 f. od ministerstva, poroča, da odgovora še ni, tedaj naj se točka blagovoljno na znanje vzame.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 66. govori o namakanju travnikov. Že lansko leto sem kot poročevalec o enaki točki izražal željo, da bi se vendar enkrat pričelo z namakanjem. Tudi minulo leto se ni pričelo in vzrok je povedan v tej številki, da je namreč Novomeško glavarstvo za dan 12. junija 1897 razpisalo komisijsko vodopravno obravnavo. Uspeh deželnemu odboru še ni bil naznanjen. Od tistega dné, odkar se je vršila dotična obravnavo, preteklo je že več kakor 7 mesecev in okrajno glavarstvo še ni doposlalo dotičnega razsodila. Ker pa gotovo deželni zastop želi, da se kmalu prične z namakanjem, tedaj odsek za letno poročilo deželnemu odboru naroča, vse potrebno ukreniti, da se vendar enkrat prične s tem namakanjem, toliko bolj, ker je deželni odbor primoran, vsako leto ponoviti prošnjo do visokega poljedelskega ministerstva za podaljšanje že dovoljenega prispevka v znesku 1200 gld.

Marg. št. 67.—71. govoré o personalijah in prosim visoko zbornico, da izvoli na znanje vzeti te številke, vendar si pa dovoljujem narediti par opazek.

Lansko leto sem omenjal, ko sem poročal o grmski šoli, da se službene osebe tako pogosto menjavajo in prosil deželni odbor, naj malo po vzrokih pogleda, zakaj da se tako pogostokrat menjavajo osebe, ki tamkaj vstopijo v službo. V dotičnih aktih našel sem en vzrok, odkodi to pogosto menjavanje in vodstvo samo pravi: „oglašajo se le nevešči prosilci“. Deželni odbor pa je v dotičnem aktu naredil to-le opazko: „Čudno pač, da na Grm pridejo sami taki služabniki, ki po mnenju vodstva ničesa ne vedó.“

To se je deželnemu odboru in ravno tako odseku za letno poročilo čudno zdelo. Jaz nič ne pristavljam, nego samo predlagam, da se te marg. številke s tem dodatkom sprejmejo v vednost, da se v resnici vsem čudno zdi tako postopanje, kakor je tam doli, toliko bolj, ker je pogosto menjavanje služabnikov gotovo gospodarstvu na kvar in šola pa gotovo pred vnanjim svetom ne pridobiva na ugledu.

V zvezi s to stvarjo je pa še nek akt, v katerem šolsko vodstvo pravi takole:

„Vodstvo nadalje smatra za opravičeno, da se njemu popolnoma prepusti nabava služabnikov.“

Po mojem mnenju bi pa — ako že sedaj na Grmu vlada taka babilonska zmešnjava, ko deželni odbor in vodstvo skupaj skrbita za služabnike — pač ne kazalo, ugoditi zahtevi vodstva, če ono tudi to smatra za še tako opravičeno, ampak v imenu odseka nasvetujem, da tudi v prihodnje služabnike sprejma in odpušča na predlog vodstva deželni odbor.

S tem končam poročilo in prosim, da visoka zbornica izvoli blagovoljno na znanje vzeti §. 8. lit. C.

Deželni glavar :

Želi kdo besede ?

Seine Excellenz der Herr Abgeordnete Baron Schwegel hat das Wort.

Excellenz Abgeordneter Freiherr v. Schwegel :

Zu Verhandlung steht § 8 C des Rechenschaftsberichtes, betreffend die Landes-Ackerbauschule in Stauden Unter Marginal-Nr. 64 dieses Berichtes wird gesagt, dass auf Beschluss des vorjährigen Landtages eine Enquête über die Landeslehranstalt in Stauden durchgeführt worden ist und in der heutigen Sitzung hat der hohe Landtag den Beschluss gefasst, die Verhandlung über diese Enquête, die auf der heutigen Tagesordnung steht, in geheimer Sitzung durchzuführen. Da aber der Gegenstand, den ich zur Sprache bringen möchte, nicht von solcher Natur ist, dass er in geheimer Sitzung zur Sprache gebracht werden sollte, andererseits aber die Interessen eines großen Theiles des Landes berührt, so halte ich mich für berechtigt — und ich bitte um die Erlaubnis des hohen Landtages — den Gegenstand, der sich eigentlich auf einen Punkt bezieht, der später geheim verhandelt werden wird, hier kurz zur Sprache zu bringen.

Wiederholt schon hat sich jeder von uns die Frage gestellt, ob und in welchem Umfange unsere landwirtschaftliche Anstalt in Stauden den Anforderungen, welche das Land in Bezug auf Unterricht auf diesem Gebiete stellt, entspricht. Die Enquête wird die Antwort darauf ertheilen und ich glaube, dass wertvolle Anhaltspunkte zu Reformen, welche nothwendig sind, durch die Beschlüsse, welche auf Grund der Enquête der Landtag zu fassen haben wird, werden gewonnen werden können.

Der Theil des Landes, in welchem die Landesanstalt in Stauden gelegen ist, findet gegenwärtig in dem Unterrichte, der speciell dem Weinbau in der Schule gewidmet wird, vollste Befriedigung, ist doch diese Schule thatsächlich durch die Uebertragung aus Slay, wo sie eine reine Weinbauschule war, nach Stauden im Ganzen und Großen der Aufgabe gewidmet geblieben, auch in Zukunft den Weinbau in hervorragender Weise im Auge zu behalten und es ist erklärlich und natürlich, dass die angrenzenden Theile von Unterkrain, welche sich mit Weinbau befassen, in dieser Schule die wesentlichste Förderung des Unterrichtes und ihrer Interessen erblicken.

Anderes steht es in dieser Richtung bezüglich der landwirtschaftlichen Interessen Oberkrains und von mancher Seite ist schon der Wunsch ausgesprochen worden, dass auf die speciellen Interessen Oberkrains bezüglich der landwirtschaftlichen Cultur besondere Rücksicht genommen werden möge. Nun ist dies unter den Verhältnissen, unter denen die Ackerbauschule in Stauden zu wirken berufen ist, vielleicht in vollem Maße nicht möglich. Andererseits aber ist es gewiss unsere Aufgabe, in jeder Weise die Pflege des landwirtschaftlichen Unterrichtes im Lande zu fördern, ist doch die Landwirtschaft die Hauptquelle des Einkommens und der Grundpfeiler des Wohlstandes unserer Bevölkerung.

In Oberkrain liegt das Schwergewicht der landwirtschaftlichen Cultur nicht im Weinbau, andererseits aber ist

die Viehzucht eine derart wichtige Aufgabe, daß man sich ihr mit größtem Eifer zuwenden muß und daß nicht genug betont werden kann, wie wünschenswert es ist, diesen Theil der Landescultur ganz besonders zu pflegen. Viehzucht, Milch- und Alpenwirtschaft, sowie überhaupt Alles, was damit in Verbindung steht, sind Aufgaben, welche für Oberfrain von größter Bedeutung sind und diese Aufgaben können thatsächlich auf der Schule in Stauden nicht oder nicht mit jenem Nachdrucke und Erfolge gefördert werden, wie dies in Oberfrain möglich ist.

Weiters ist die Forstwirtschaft eine Aufgabe, welche speciell Oberfrain im hohen Grade interessiert, auch in dieser Richtung sind die Verhältnisse Oberfrains von denen in Unterfrain verschieden und auch in dieser Beziehung wäre es für die Hebung des Oberlandes von größter Bedeutung, wenn der Unterricht auch auf diesem Gebiete intensiver als bisher, gepflegt werden könnte; ich sage intensiver, denn bis jetzt, glaube ich, war dieser Ausdruck nicht gerechtfertigt, er wird eben gar nicht gepflegt und der Schade auf diesem Gebiete ist so groß, daß gewiß Jeder, dem das Interesse der Landwirtschaft am Herzen liegt, an diese Frage zuerst die heilende Hand anlegen wird.

Nebenbei ist der Ackerbau an und für sich, wie er vielleicht im Oberlande betrieben wird, in mancher Hinsicht verschieden von den Anforderungen, welche in dieser Richtung in den in vieler Beziehung glücklicheren Gebieten in Unterfrain gestellt werden.

Außer diesem dringenden Bedürfnisse, welches das Land hat, den landwirtschaftlichen Unterricht im oberen Theile zu pflegen, ist, glaube ich, auch eine andere Rücksicht für die Abgeordneten dieses Landes maßgebend, nämlich die, alle jene Unterstützungen, welche von Seite des Staates derartigen Unternehmungen zugewendet werden, im ausgiebigsten Maße für unser Land zu erwerben. Wir können überzeugt sein, daß von Seite der Regierung gerade auf dem Gebiete der Landwirtschaft Außerordentliches geschieht und daß die größte Bereitwilligkeit obwaltet, in dieser Richtung fördernd und unterstützend zu wirken. Es ist aber Pflicht der Abgeordneten in erster Reihe, auf die Bedürfnisse hinzuweisen, welche vorhanden sind, und in dieser Richtung an die hohe Regierung mit entsprechenden Vorschlägen und Bitten heranzutreten. Ich glaube somit, meine Herren, keinem Widerspruche in unserem Kreise zu begegnen, wenn ich dem Wunsche Ausdruck gebe, daß in Oberfrain selbst eine Ackerbauschule mit specieller Widmung zur Hebung des Obstbaues, der Viehzucht und Alles dessen, was mit dieser in Verbindung steht, sowie der Forstwirtschaft an einem geeigneten Orte gegründet werde.

Sie wissen, daß ich nie Anstalten befürworte, welche die finanziellen Mittel des Landes in zu hohem Maße in Anspruch nehmen; ich sage dies aufrichtig und erinnere an die Zeit, wo ich selbst gegen die zu starke Inanspruchnahme der Landesmittel für die Landesanstalt in Stauden vom finanziellen Standpunkte mich ausgesprochen habe. Wenn ich Sie daran erinnere, so thue ich dies, um zu betonen, daß ich glaube, daß eine zweckmäßige Anlage im Oberlande mit viel geringerem Aufwande eingerichtet werden könnte und die Mittel des Landes zu diesem Zwecke nicht in exorbitantem Maße in Anspruch genommen werden

sollen. Andererseits hege ich die Ueberzeugung, daß die hohe Regierung, sowie sie die Landesanstalt in Stauden unterstützt hat, auch der neu zu errichtenden Anstalt ausgiebige Hilfe wird angedeihen lassen. Die Anstalt in Stauden ist gewiß eine Nothwendigkeit, und entsprechend geleitet und organisiert, dient sie den Bedürfnissen des Landes in ausgezeichnete Weise. Aber auch eine solche Anstalt im Oberlande wird ohne Zweifel großen Nutzen schaffen und die Mittel, die das Land derselben zuwenden wird, werden, wenn auch die hohe Regierung mit ihrer Unterstützung dieselben ergänzt, gut angewendet sein.

Selbstverständlich kann diese Anstalt nicht etwa durch einen Beschluß des hohen Landtages sofort ins Leben gerufen werden, es bedarf hiezu erst vielfacher Vorerhebungen an Ort und Stelle, Vorerhebungen über den Umfang, sowie über die Art und Weise des Unterrichtes, Vorerhebungen auch über den geeignetsten Ort, welcher auszuwählen sein wird. Vor Allem aber ist es nothwendig, eine Verständigung mit der Regierung zu erzielen, beziehungsweise den Landesauschuß zu beauftragen, der Regierung auf das Wärmste die Bitte des Landtages zu empfehlen, zur Gründung einer derartigen Anstalt durch eine ausgiebige Unterstützung mitzuwirken. Nur diesem Zwecke soll der Antrag, den ich mir zu stellen erlaube, dienen, dem Zwecke, daß der Landesauschuß beauftragt werde, nach den angedeuteten Richtungen entsprechende Schritte einzuleiten. Ich will Ihre Geduld nicht länger in Anspruch nehmen und erlaube mir zu dem in Verhandlung stehenden Gegenstande folgenden Antrag zu stellen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesauschuß wird beauftragt, die Errichtung einer entsprechenden Ackerbauschule an einem geeigneten Orte in Oberfrain mit besonderer Berücksichtigung des Obstbaues, der Viehzucht und der Forstwirtschaft ins Auge zu fassen, darüber die erforderlichen Erhebungen zu pflegen, von der hohen Regierung für die Errichtung und Erhaltung einer solchen Anstalt eine ausgiebige Unterstützung zu erbitten und über den Erfolg seiner Schritte dem hohen Landtage in der nächsten Session Bericht zu erstatten.“

(Odobranje. — Beifall.)

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca vzvišenosti barona Schwegeljna, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Kot poslanec okraja, ki se bavi v veliki večini s poljedelstvom in živinorejo in nima vinogradov, pristrčno pozdravljam misel, katero je ravnokar s svojim predlogom sprožil ekscel-

lenca gospod predgovornik. Priznava se, da je prilika dana na deželnem vinarskem zavodu na Grmu tudi mladeničem kmetskih domov iz pokrajin izven vinorodne Dolenjske, da se zamožejo priučiti tudi gospodarskim naukom, toda marsikateri mladenič iz Gorenjske, katera ne rodi trte, se ne posluži tega zavoda, ker bi za izvršitev predpisanih naukov po nepotrebnem porabil celi dve leti. Zato pa je že iz stališča praktičnosti z veseljem pozdraviti misel, da se za nevinorodne pokrajine, osobito za Gorenjsko, Notranjsko in Ljubljansko okolico, ustanovi poseben kmetijski zavod, v katerem bi se mladeniči lahko že tekom enega leta izurili v dotičnih panogah kmetijstva, katere potrebujejo. V najbolj naprednih deželah — navajam Nemčijo, Belgijo in Francijo, osobito zadnjo — vidimo prav malo dve ali tri leta trajajočih kmetijskih šol, pač pa imajo specialne zavode, recimo kmetijske zavode, za to ali ono stroko, v katerih trajajo učni tečaji le eno leto in imajo namen, da se dotičnik v panogi izuči, katero v kmetijstvu svojem potrebuje in kateri se hoče posvetiti.

Gospôda moja! Če kedaj, je gospodarjem sedaj huda sila za dobre posle in ni se torej čuditi, ako se kmetski gospodar težko odloči, dati svojega sina kar za dve leti v kmetijski zavod in to v dobi, ko se je mladenič že telesno razvil in ga oče prav zelo za pomoč v gospodarstvu potrebuje. In ne le zato, ker gospodar v kmetijstvu v obče potrebuje dobrih poslov, ampak ker pred vsem potrebuje takega človeka, ki bi bil za kmetsko hišo vnet in bi zanj imel srce, zato je jako težavno dandanes najti mladeničev za tako dolgo trajajoči pouk.

Ko je kmetijska družba pred leti podala visoki zbornici prošnjo za podporo, da bi ustanovila tukaj posebno govedino pepinijero, imel je dotični predlog kot cilj v misli, da bi se tej pepinijeri pridružila zimska kmetijska šola, namenjena za sinove iz Gorenjske in sploh mladeniče, ki bi se hoteli poučiti v kmetijstvu in živinoreji. Žalibog ta praktični in zelo koristni predlog ni našel v tej visoki zbornici naklonjenosti, ker je deloma tudi politika nekoliko igrala pri tem vprašanju. Danes je sprožil gospod predlagatelj, vzvišeni gospod baron Schwegelj novo misel, katero moramo zastopniki udeleženih pokrajin vsi kot praktično z radostjo pozdravljati. Navajam, da bi se s tako šolo, ki bi morda trajala samo v zimskem času, dal jako pospešiti interes gorenjskih kmetovalcev. Prav ima ekscelenca gospod poslanec baron Schwegelj, ako pravi, da je težišče kmetskega gospodarstva na Gorenjskem prav živinoreja. Radostno se mora priznati, da se je posrečilo kmetijski družbi s pomočjo državne in deželne podpore na tako stopinjo povzdigniti našo govedorejo, da najde naša goveja živina kupcev celo iz tujine, ki jo kupujejo za pleme. Tako je kmetijska družba hrvatska letos pri nas na Gorenjskem pokupila za blizu 48.000 gld. živali.

Toda, gospôda moja, živinoreja provzroča tudi nadaljnih skrbi. Ne dá se tajiti, da smo gledé mlekarstva in sirarije pri nas še silno nazaj. Žalibog

grmski zavod v tem oziru ni vršil svoje dolžnosti in ni dal prilike gorenjskim mladeničem, da bi se izurili v teh ponogah kmetijstva. Ta predmet bi bil v prvi vrsti vreden, da bi se gojil na zavodu, katerega ustanovitev se je danes predlagala.

Gospoda moja, če sem si danes izprosil besedo, ko se ne ravna za drugo, nego da se sprejme predlog ekscelenca gospoda poslanca barona Schwegelja, storil sem to tudi, da že za naprej nekoliko pripravim naklonjenost visoke zbornice za prošnjo kmetijske družbe, ki bo došla v malo dnevih in ima smoter, koristiti našim kmetovalcem na Gorenjskem.

Morda je nekaterim gospodom znano, da je kmetijska družba na občnem zboru na moj predlog sklenila, da v proslavo 50letnice vladanja presvitlega cesarja ustanovi posebno gospodinjsko šolo, na kateri naj bi se kmetske hčere priučile kmetijstvu, živinoreji in domačemu gospodinjstvu. Visoko ministerstvo je tej ideji jako naklonjeno in je ponudilo znesek 400 gld. v to svrhu, da bi dve učiteljici se šli učiti gospodinjstva v kako nemško tako gospodinjsvo šolo, da bodo potem mogle uspešno poučevati na našem domačem zavodu. Ako se ustanovi taka gospodinjska šola in morda tudi zimska kmetijska šola za mladeniče, bo dežela veliko storila za prospeh kmetskega stanu, kajti če kedaj, sedaj velja, da treba ne samo delati, ampak tudi razumno gospodariti.

(Odobranje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poslanec Ažman:

Toplim besedam obeh gospodov predgovornikov pač nimam dosti pristaviti. Vendar bi rad kot zastopnik gorenjskega okraja še iz svojega stališča par besed govoril v podporo predloženega predloga. Znano je, da Gorenjska daje največ dijakov za vse šole. To ni samo znamenje, da je Gorenjec ukažen, ampak da so ljudje tudi v boljših položajih, da ložje dajo učiti svoje sinove na razne učilnice. Samo v naši občini so že trije ali celo štirje na Grmu bili, kar dokazuje, kako bi se radi tudi v kmetijstvu izurili. Poudarjeno je bilo, da je na Grmu vinoreja pglavitna stvar. Dasiravno tudi našim mladeničem ne škoduje pouk v vinoreji, vendar večidel nimajo prilike v poznejšem življenju se ž njo baviti. Nasprotno bo pa taka šola, kakor jo ekscelenca gospod poslanec baron Schwegel predlaga, za naše razmere popolnoma prikladna, in zatorej tudi od svoje strani sproženo misel in dotični nasvet najtopleje priporočam.

Deželni glavar :

Preidimo na glasovanje.

Najprej prosim glasovati o predlogu gospoda poslanca ekselence barona Schwegelna o ustanovitvi kmetijske šole v kakem kraju na Gorenjskem.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Preostaja še glasovanje o nasvetu odseka za letno poročilo.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem nasvetom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

f) o § 9.;

f) über § 9.

Poročevalec Ažman :

Visoka zbornica! Poročati imam še o § 9. letnega poročila, ki govori o ustanovah. To poglavje je že samo na sebi kratko, torej bom tudi jaz kolikor mogoče kratek in bom navajal samo marginalne številke tega poglavja.

V prvi marg. številki je navedeno, kateri mladeniči so dobili vojaške ustanove.

V drugi številki je zopet navedeno, da sta dva mladeniča dobila sirotinski ustanovi letnih 50 gld.

V tretji številki je navedeno, koliko se je storilo za Lichtenthurnovi dekliški zavod, da se je zopet dovolil in sicer od 500 gld. na 600 gld. zvišani prispevek, in za nameravano šolo znesek 1200 gld., ki se ima izplačati v treh letnih obrokih.

Posebnega spomina vredna je četrta številka, ki govori; da občina železniška hoče napraviti dve sirotinski ustanovi v proslavo 50letnice vladanja našega presvetlega cesarja. Deželni odbor je to vzel radostno na znanje in ondotnemu občinskemu zastopstvu pisal, da v dotično svrhu ni treba za sedaj naložiti glavnice, ampak da zadostuje, ako se za te dve ustanovi leto za letom postavi dotični znesek v občinski proračun. Tudi odsek za letno poročilo s posebnim veseljem jemlje na znanje ta čin Železniške občine in je le želeti, da bi posnemale tudi druge občine ta vzgled, da bi namreč ustanavljale te ali one dobrodelne ustanove, pa tudi druge naprave, n. pr. drevorede ali drevesnice. Želeti je, da naši časopisi tudi delajo na to, da bi razne naše občine po razmerju svojih okoliščin na enake načine izkazale čut udanosti in zvestobe do presvetlega cesarja in vladarske rodovine.

V peti marg. številki je povedano, katere deklice so na novo dobile ustanove na šoli v Šmihelu. Obža-

lovati je le, da nimamo takega zavoda tudi za gluho-neme dečke, katerih je precej v deželi, ki pa ne morejo priti v noben tak zavod.

Slednjič govori marg. številka šesta o glavarjevi ustanovi. Ker nimam posebnega pripomniti, tedaj prosim, da se vse poročilo v § 9. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar :

Gospod poročevalec predlaga, da se § 9. letnega poročila vzame na znanje.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Preidimo k zadnji točki dnevnega reda, to je:

g) o § 10.;

g) über § 10.

Poročevalec Grasselli :

Visoka zbornica! O stvareh, katere obseza § 10. letnega poročila deželnega odbora za prve tri četrti l. 1897., nima odsek za letno poročilo ničesa pripomniti, ker se tičejo takih prememb, katere je zgolj vzeti na znanje, in zatorej predlaga odsek za letno poročilo: „Visoki deželni zbor vzemi § 10. letnega poročila deželnega odbora na znanje.“

Deželni glavar :

Želi kdo besede k predlogu gospoda poročevalca, da se § 10. letnega poročila vzame na znanje?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je rešen dnevni red današnje seje, izvzemši točko 15., ki se bo obravnavala v tajni seji.

Predno sklenem javno sejo, čast mi je naznaniti, da mi je gospod poslanec Grasselli izročil sledečo izjavo: (bere: — liest:)

„Velemožni gospod deželni glavar!

Ker nas je zdaj v finančnem odseku deželnega zbora pet članov kluba „narodne stranke“ — razven mene so namreč iz tega kluba v finančnem odseku

še poslanci Hribar, dr. Majaron, Murnik in Višnikar — usojam se oznaniti, da izstopim iz finančnega odseka z ozirom na to, da sem bil itak izvoljen še v dva odseka.

Vsled mojega izstopa iz finančnega odseka je mogoče popolniti ta odsek po ključu, dogovorjenem za volitve v odsek deželnega zbora.

Z odličnim spoštovanjem

Peter Grasselli.

V Ljubljani, 21. dan januarija 1898.“

Vsled tega ukrenem, da se bo sedaj volitev enega člana v finančni odsek vršila, ker mora do prihodnje svoje seje finančni odsek biti polnoštevilen.

Prekinem sejo za pet minut, da se častiti go-spodje poslanci pogovoré o volitvi.

(Po kratkem odmoru. — Nach einer kurzen Pause.)

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da oddajo listke.

(Zgodí se. — Geschieht.)

Gospoda poslanca dr. Papeža in plem. Lenkha prosim, da izvolita prevzeti skrutinij.

(Zgodí se. — Geschieht.)

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo, da na-znani izid volitve.

Poslanec dr. Papež:

Oddanih je bilo 25 glasovnic. Vse se glasé za gospoda poslanca kanonika Kalana.

Deželni glavar:

Izvoljen je torej članom finančnega odseka go-spod poslanec kanonik Kalan.

Prihodnja seja bo v torek 25. t. m. ob 10. uri dopoldne, in sicer s sjeđečim dnevnim redom: (Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Naznaniti mi je še, da ima finančni odsek sejo danes po tajni seji.

Upravni odsek ima sejo danes popoldne ob 4. uri in v pondeljek popoldne ob 5. uri.

Sklepam javno sejo. Pričela se bo sedaj tajna seja in torej prosim gospode poslušalce, da se od-daljijo.

Konec seje ob 2 uri 50 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr 50 Minuten Nachmittag.